

Ochrana společnosti před agresí a násilím prostředky trestního práva

Tomáš Bedan

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tomáš Bedan**
Osobní číslo: **L19058**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Ochrana společnosti před agresí a násilím prostředky trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Charakterizujte právní rámec násilného jednání v trestním právu.
2. Specifikujte trestné činy s násilným prvkem.
3. Proveďte komparaci právní úpravy násilné trestné činnosti v České republice a Slovenské republice.
4. Na základě statistických údajů vyhodnoťte z hlediska četnosti, skladby a objasněnosti násilnou trestnou činnost v České republice.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. STAŇKOVÁ, L., ŠČERBA, F., VICHLENDÁ, M. *Násilná kriminalita*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 264 s ISBN 978-80-7502-069-7.
 2. VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČTA a Jana HULMÁKOVÁ, *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-807-4007-323.
 3. FRYŠTÁK, Marek, Věra KALVODOVÁ a Jan PROVAZNÍK. *Selected problems of the Czech criminal law*. 2nd revised and supplemented edition. Brno: Masaryk University, 2015. ISBN 978-80-210-7985-4
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Radomíra Veselá, PhD. LL.M.**
Ústav environmentální bezpečnosti

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13. května 2022**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 5.8.2022

Jméno a příjmení studenta: Tomáš Bedan

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na téma Ochrana společnosti před agresí a násilím prostředky trestního práva. V bližší souvislosti jde o zaměření na získání dat a následným vyhodnocením násilných trestných činů v České a Slovenské republice, které stoupají.

Teoretická část řeší právní teorii v oblasti násilného jednání a násilné trestné činnosti. Dále vymezuje základní pojmy řešené problematiky a charakterizuje obecné příčiny vzniku násilné trestné činnosti spolu se sociální prevencí.

Praktická část je soustředěna na sběr dat z kriminalistických statistik České a Slovenské republiky a poté se věnuje analýze, komparaci a zhodnocení získaných výsledků, v podobě rostoucích druhů násilných trestných činů. Dále práce informuje o možných preventivních opatřeních, která by mohla rostoucí trend určitých druhů násilných trestných činů omezit nebo snížit.

Klíčová slova: Česká republika, kriminalita, násilná trestná činnost, právo, Slovenská republika, statistika, trest, Trestní zákon.

ABSTRACT

The bachelor's thesis is focused on Protecting society from aggression and violence by means of criminal law. In more detail, the focus is on obtaining data and the subsequent evaluation of violent crimes in the Czech and Slovak Republic, which are rising.

The theoretical part addresses legal theory in the area of violent crime and violent crime. It further defines the basic concepts of the issues addressed and characterizes the general causes of violent crime, along with social prevention.

The practical part is focused on the collection of data from the czech and slovak crime statistics and then it is devoted to the analysis, comparison and evaluation of obtained results, in the form of increasing types of violent crimes. Furthermore, the work reports on possible preventative measures that could reduce or reduce the growing trend of certain types of violent crime.

Keywords: Czech Republic, Crime, Violent Crime, Law, Slovak Republic, Statistics, Punishment, Criminal Code.

Rád bych poděkoval své vedoucí bakalářské práce paní JUDr. Radomíře Veselé, Ph.D.,LL.M. za její čas a drahocenné rady, které mi věnovala.

Dále bych rád poděkoval své nejlepší kamarádce, která mi byla po dobu psaní bakalářské práce velkou oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 PRÁVNÍ RÁMEC NÁSILNÉHO JEDNÁNÍ V TRESTNÍM PRÁVU	13
1.1 CHARAKTERISTIKA NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI	13
1.2 ZÁKLADNÍ POJMY Z ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	14
1.3 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÍHO PRÁVA	17
1.4 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD	18
2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ	19
2.1 CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ PROTI ŽIVOTU	19
2.2 CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ PROTI ZDRAVÍ.....	20
2.3 CHARAKTERISTIKA DALŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ SOUVISEJÍCÍCH S NÁSILÍM	21
3 PŘÍČINY NÁSILNÉ KRIMINALITY	24
3.1 PŘÍČINY VZNIKU KRIMINÁLNÍHO A DELIKVENTNÍHO JEDNÁNÍ	24
3.2 PREVENCE KRIMINALITY.....	26
3.3 SOCIÁLNÍ PREVENCE	26
DÍLČÍ ZÁVĚR	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 VÝVOJ NÁSILNÉ KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	29
4.1 VÝVOJ CELKOVÉ KRIMINALITY A NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 2010–2021	29
5 VÝVOJ NÁSILNÉ KRIMINALITY NA ÚZEMÍ SLOVENSKÉ REPUBLIKY	33
5.1 VÝVOJ CELKOVÉ KRIMINALITY A NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI NA ÚZEMÍ SLOVENSKÉ REPUBLIKY V LETECH 2010–2021	33
6 KOMPARACE NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI MEZI ČESKOU REPUBLIKOU A SLOVENSKEM	37
6.1 VÝVOJOVÉ GRAFY ROSTOUCÍCH NÁSILNÝCH TRESTNÝCH ČINŮ V ČESKÉ REPUBLICI A VE SLOVENSKÉ REPUBLICI OD ROKU 2010-2021.....	44
7 VÝVOJ NÁSILÍ VE SPOJENÍ S OMEZENÍMI KVŮLI ONEMOCNĚNÍ COVID-19	50
7.1 COVID-19 A JEHO VLIV NA VÝVOJ NÁSILÍ	52
8 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ PROTI ROSTOUCÍM DRUHŮM NÁSILNÝCH TRESTNÝCH ČINŮ	54
ZÁVĚR	57

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
SEZNAM GRAFŮ	66
SEZNAM TABULEK.....	67

ÚVOD

Společnost se v soudobé historii neustále vyvíjí a spolu s ní se mění i vliv na životní úroveň lidí, která není pro každého ideální. Následkem toho jsou aspekty, které hrají velkou roli ve vývoji trestné činnosti. Samotná historie je toho důkazem, že člověk už od začátku lidského bytí toužil po moci. Pokud se podíváme na úplný začátek lidského vývoje, můžeme vidět, že již v tehdejší pravěku byli lidé vystavováni určitým podmínkám, které měly velký vliv na vývoj společenského soužití a násilného jednání. V té době byl člověk nucen použít násilí, aby mohl vůbec přežít. Jednalo se například o lovení a získání potravy, ochranu rodiny vůči druhým nebo také vyrovnání neshod. Díky tomu člověk vynalezl prostředky jako jsou zbraně, které mu tyto jmenované věci ulehčily uskutečnit. Na výskyt násilného chování reagoval i vývoj práva a právních omezení, které se rozvíjely spolu se společností. Postupně vznikaly morální kodexy, nepsané zvyklosti až došlo k vytvoření samotných zákonů. Ty projevíly svou reakci na zneužívání lidských práv, které jsou aktuální i v dnešním 21. století. Jak už bylo uvedeno dříve, s vývojem společnosti se rozvíjí i protiprávní chování, jsou páčány právní delikty a vyvíjí se i kriminalita. Tato problematika dosahuje v dnešní době stále více na významu. Ze současných dostupných kriminalistických údajů lze sice konstatovat, že obecná kriminalita a počet trestných činů klesá, ale na druhou stranu rostou určité druhy násilné trestné činnosti. Vliv na tuto problematiku může mít i situace s Covid-19, která kvůli své závažnosti dala možnost vzniknout mnoha nařízením, které na nárůst určitých druhů násilných trestných činů mohly přispět. S těmito rostoucími druhy násilné kriminality roste i riziko ohrožení pro obyvatele, na které je potřeba reagovat. Připravenost a reakce na ohrožení lidí ve společnosti by měla být nezbytnou úlohou orgánů veřejné moci k ochraně lidí vůči těmto negativním vlivům. Pro rostoucí efekt již zmíněných jistých druhů násilných trestných činů by měla být této problematice věnována větší pozornost nejen ze strany již zmíněných orgánů veřejné moci, ale také ze strany občanů, které by měli být o této skutečnosti více informováni. Mohlo by tak dojít k lepší informovanosti mezi občany a společnost by tak mohla více a lépe reagovat svým preventivním chováním na možné ohrožení následků násilných trestných činů. Díky tomu by mohlo docházet do budoucna k jejímu snižování.

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Tato kapitola slouží k zodpovězení otázky, co je cílem bakalářské práce, spolu s tím seznamuje čtenáře se všemi aplikovanými metodami, které byly při psaní práce využity pro její následné zpracování.

Cílem této bakalářské práce je zanalyzovat celkový vývoj kriminality s násilnou trestnou činností v České republice a ve Slovenské republice za období let od roku 2010 až 2021. Dále pak ze získaných údajů zjistit, které z jednotlivých násilných trestných činů mají rostoucí efekt. Tyto data mezi sebou následně porovnat a navrhnout na ně určitá opatření, která by mohla do budoucna tento stoupající jev již zmíněných násilných trestných činů omezit. Pro komparaci bylo zvoleno autorem porovnání mezi Českou republikou a Slovenskou republikou.

Řešené téma bakalářské práce, které je zaměřeno na problematiku násilné trestné činnosti bylo zvoleno za účelem poukázat na druhy násilných trestných činů, které během několika let místo klesání rostou. A to především z toho důvodu, že ve 21. století je rozvoj společnosti velmi rychlý, a se samotným rozvojem světa se rozvíjí i kriminalita a s ní spojená násilná trestná činnost, která během posledních let nabírá na významu.

Bakalářská práce sebou nese i určité omezení, a to v rozdílné evidenci kriminality v České republice a ve Slovenské republice. Rozdílná evidence omezuje kompletní porovnání násilných trestných činů, protože získaná data z kriminalistických statistik Policie České republiky jsou rozdílně evidována od kriminalistických statistik Ministerstva vnitra Slovenské republiky.

Teoretická část bakalářské práce řeší odborné publikace zaměřené na trestní právo a násilné jednání v trestním právu. Praktická část následně vychází ze získaných údajů kriminalistických statistik, evidovaných daným státem.

Pro dosažení cílů bakalářské práce byly použity tyto vědecké metody.

Analogie

Jedná se o proces, který spočívá v převzetí minulých zkušeností a tuto skutečnost dále porovnává s aktuálně novými informacemi.

Analýza

Tato metoda funguje na principu podrobného rozložení zkoumaného jevu. Díky této metodě je možné získat silné nebo slabé stránky. Jedná se o rozklad skutečnosti na jednodušší základní celky.

Dedukce

Jde o myšlenkový postup, při kterém se u určitého tvrzení odvozují jiná tvrzení. Mluvíme o vytváření dílčích závěrů.

Komparace

Tato metoda se zakládá na principu jednoduchého rozdělení a porovnání zkoumaných poznatků, kdy dochází ke zjištění rozlišných jevů.

Srovnání

Je metoda, která funguje jako sběr informací a vzájemné porovnání s jinými informacemi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PRÁVNÍ RÁMEC NÁSILNÉHO JEDNÁNÍ V TRESTNÍM PRÁVU

Problematika násilné trestné činnosti nabývá v současném světě stále více na váze. S vývojem společnosti vznikají také rizika spojené s násilnou trestnou činností, která spadá mezi nejzávažnější druhy kriminality, i přes to, že za posledních deset let je stav násilné kriminality celkem vyvážený (Šámal, 2022). Už od nepaměti se lidstvo zajímá o problematiku kriminality, která se s vývojem společnosti nadále rozvíjí. Hlavním aspektem byly demokratické a sociální reformy, které byly v Československu zavedeny v listopadu 1989 po sametové revoluci a které se následně promítly po roce 1993 do české legislativy (Fryšták, 2015). Z toho důvodu dalo devatenácté století možnost vzniknout mnoha novým oborům a vědeckým disciplínám, které by mohly co nejefektivněji reagovat na kriminalitu. Mezi nimi i kriminalistice, bez které by nebylo možné objasnit tolik trestných činů (Straus, 2012).

První část této bakalářské práce se zabývá charakteristikou násilné trestné činnosti, popisem základních pojmů spojené s řešenou problematikou, právním rámcem násilné trestné činnosti v českém trestním právu, s Listinou základních práv a svobod spolu s charakteristikou trestných činů proti životu a zdraví.

1.1 Charakteristika násilné trestné činnosti

Násilná trestná činnost patří mezi nejzávažnější typy kriminality. Důvodem, proč tomu tak je, je obecně známá integrita člověka a jeho chráněného zájmu spolu s jeho základními hodnotami. Násilí v tomto případě hraje velkou roli, jelikož pokud chceme bojovat s nějakým určitým jevem, je pro nás lehčí vybrat „zbraně“, které nám v tomto jednání, nebo činu pomohou (Staňková, 2014). Obecně řečeno, tedy pachatelé útočí vůči jiným osobám na jejich základní hodnoty, a to na jejich život a zdraví. Samozřejmě zde může docházet i na útoky mířené na lidskou důstojnost a svobodu (Staňková, 2014). Proto, abychom mohli takovým trestným činům předcházet, je důležité provádět šetření spolu s nejrůznějšími poznatky o tom, jaká je struktura kriminality na určitém území během stanoveného období, protože tyto výsledky mají velký význam pro objasňování jednotlivých případů a příčin násilné kriminality (Válková, 2019).

Pojem a obsah násilné kriminality není však přímý a jednotný, jak by se mohlo na první dojem jevit. Obecně dle trestněprávní literatury není tento pojem „násilná kriminalita“ chápán jednotně. Dle dílčích kriminologických hledisek se tento pojem zařazuje do systematiky obecné kriminality (Jelínek, 2021).

1.2 Základní pojmy z řešené problematiky

V této podkapitole jsou uvedeny základní pojmy z oblasti řešené problematiky. Podkapitola pojednává o základních charakteristikách vybraných pojmů a jejich stručnému vysvětlení. Jednotlivé pojmy jsou seřazeny abecedně.

Agrese – jde o jednání jedince nebo skupiny osob, které úmyslně ubližuje, či omezuje svobodu člověka s tím, že zraňuje jiné osoby nebo poškozuje věci. Důležité je vědět, že agrese se nemusí dopouštět pouze jednotlivec nebo skupina více osob, ale také i stát (Marešová, 2015). Jde tedy o úmyslné nepřátelské chování, jehož cílem je zranění, zničení, znehodnocení důstojnosti člověka, předmětu nebo také zvířete. Agrese může být dále užita i proti sobě samému (Stočesová, 2020).

V rámci kriminality je důležité rozlišovat jednotlivé formy agrese.:

„Z hlediska formy: psychická, myšlenková, verbální (ústní), fyzická (brachiální)

Z hlediska povahy a příčin: afektivní (emocionální), instrumentální

*Afektivní (hostilní, impulzivní, emocionální) agrese má reaktivní charakter – není plánovaná. **Impulzivní (afektivní) agrese je pokládána za nejrozšířenější druh agrese.*** (Marešová, 2015, s. 17).“

„Instrumentální agrese má proaktivní charakter, je vedlejším produktem při dosahování jiných neagresivních cílů (zranění soupeře při snaze se něčeho zmocnit). (Marešová, 2015, s. 17).“

Důležité je i určení příčin agrese, která vychází ze dvou základních zdrojů. Jako první to jsou biologické dispozice. Jde o faktory genetického a fyziologického původu, které úzce souvisí s určitou zvýšenou mírou výskytu agresivního chování. Hlavním důvodem je zvýšená hladina testosteronu, různé poruchy funkce centrální nervové soustavy (dále jen „CNS“) či změnou její struktury vycházející z prodělaných úrazů hlavy, různých nemocí, či samotné genetiky (Stočesová, 2020). Jako druhý zdroj zde hraje velkou roli sociokulturní činitelé, jinak řečeno jde o společenské okolnosti, které se skládají z nedostačujících a nestabilních rodinných zázemích či špatných finančních poměrů (Stočesová, 2020).

Agresivita – je vnitřní postavení člověka, tedy určitý sklon k agresivnímu a útočnému jednání, které může mít mnoho podob. Jednoduše řečeno je to reakce jedince či skupiny lidí, kteří v daný okamžik cítí frustraci či strach a mají potřebu to dát najevo v podobě slovního

útoku, nebo fyzickému útoku vůči druhým. Tato vlastnost v podobě agresivity může být i dědičná (Marešová, 2015).

Brutalita – se rozumí jako projevení surového chování jedince s cílem bezcitně a co nejvíce způsobit bolest jiné osobě či jí ublížit. Jedná se o psychickou vlastnost, kterou pachatel vědomě užije při svém jednání. Ve spousty případech je hlavní záminkou užití brutálního jednání chtíč a uspokojení jedince, který svou oběť týrá a ubližuje jí, čímž se mu dostává uspokojení (Marešová, 2015).

Násilná kriminalita – je charakterizována, jako způsob provedení trestného činu, jež je specifický poškozením nebo zničením objektu jednání. U některých případů a charakteru provedení trestného činu postačí pouze záměr někomu či něčemu ublížit. V tomto případě je toto jednání zařazeno do kategorie násilné kriminality, jelikož se jedná o pokus, který je trestný. V některých případech zase postačí „srozumění“, kdy si je sám pachatel trestné činnosti vědom a je srozuměn s následky svého jednání, které by mohli vést k poškození či usmrcení dosahované hodnoty (Válková, 2019).

Násilí – je násilné jednání, které koná osoba vůči osobě druhé, které má buď způsobit bolest anebo danou osobu, jakkoliv zastrašit, aby nečinila podle své vlastní vůle. Samozřejmě existuje mnoha definic násilí, avšak důležité je, že samotné násilí je reálný čin, který je zaměřený na moc, kontrolu či převahu nad jinou osobou, situací, zvířeti nebo jakémukoliv předmětu. I zde existuje více forem násilí, ne vždy se může jednat pouze o fyzické násilí (Stočasová, 2020).

„Specifickými druhy násilí jsou potom:

- **šikana** (úmyslné, opakované obtěžování, týrání, sužování a zotročování konkrétního jedince jiným jedincem či skupinou; nejčastěji se hovoří o šikaně ve školním prostředí),
- **mobbing** (forma šikany odehrávající se na pracovišti mezi stejně postavenými kolegy),
- **bossing** (násilné jednání na pracovišti, ale tentokrát ze strany vedoucího pracovníka k jeho podřízenému/ým),
- **kyberšikana** (násilí páchané prostřednictvím moderních komunikačních technologií a stále populárnějších sociálních sítí),

- *manipulace* (záměrné ovlivňování druhých bez přímé konfrontace, a to tak, aby člověk jednal podle našeho přání, ale zároveň nabyl dojmu, že se k tomu rozhodl sám) (Stočasová, 2020, s. 18).
- Osoba, na které je násilí páčáno může mít několik nežádoucích následků. Může mít újmu na zdraví, tedy újma fyzického charakteru, dále hmotná újma, kdy dojde k poškození nebo ztrátě majetku či nehmotná, kdy může být pohoršena její pověst anebo dojde k zneužití citlivých údajů. Jako poslední formou újmy, která může nastat, je újma emocionální, kdy má poškozená osoba psychické potíže, trpí úzkostnými stavy nebo má pocity méněcennosti (Stočasová, 2020).

Oběť – osoba, která se stala cílem útoku jiné osoby, tedy pachatele anebo jiného subjektu. Jedná se o osoby, které jsou bezprostředně dotčeny jednáním pachatele. Věda, která se zabývá oběťmi kriminality, se nazývá viktimologie a ta rozlišuje oběti do tří základních skupin:

- a) **primární oběti:** osoba, která je jednáním pachatele bezprostředně dotčena
- b) **sekundární oběti:** jedná se příbuzné nebo rodinné příslušníky, kteří jsou s pachatelem v úzkém kontaktu
- c) **terciární oběti:** jedná se o příslušníky veřejné komunity lidí, jako mohou být média (Jelínek, 2021)

Pachatel – se rozumí osoba, která svým chováním či jednáním naplnila jednotlivé znaky trestného činu, nebo se o to jen pokusila či započala přípravy a v době spáchání trestného činu dovršila věku 15 let. Jde tedy o osobu, která je za své jednání a spáchání trestného činu trestně odpovědná, ale může jít i o osobu, která z ohledem na svůj věk nebo nedostatku přičetnosti není trestě odpovědná za své jednání, i přes to, že při spáchání trestného činu byly naplněny znaky skutkové podstaty (Jelínek, 2021).

Recidivista – pojem, který charakterizuje a definuje pachatele, který se dopouští i po předchozím odsouzení k trestu, který mu byl pravomocně uložen, další trestné činnosti. Jeho protizákonné jednání nemusí mít charakter opakovatelné činnosti, za kterou byl již odsouzen, ale může mít úplně odlišnou podobu. V případě, že se tedy pachatel dopustí opakovatelného trestného jednání, je považován za recidivistu, jelikož i na dále páčá trestnou činnost a dopouští se recidivy (Válková, 2019).

Sociální kontrola – představuje postoj a působení společnosti, která svými konkrétními prostředky působí na společenské chování lidí, a díky tomu udržuje určitou společenskou přijatelnou kontrolu sociální integrace. Díky sociální kontrole se udržuje ve společnosti morálka, překonávají se nepokoje a konflikty mezi lidmi a skupinami. K tomu, aby docházelo k ochraně, a to konkrétně systému právních norem slouží k tomu právo trestní. Dalo by se tedy říct, že se jedná o soubor norem, který je pro budoucí vývoj společnosti velice důležitý, jelikož jde o zásady respektování těchto norem a pravidel (Válková, 2019).

Vztek – jedná se o určitou formu chování, stresové akce, která připravuje jedince k boji a zároveň k obraně jemu samému. Většinou ke vzteku dochází, pokud přichází ke konfliktu mezi postojem jedince vůči druhé osobě, společenství či přímo partnera. Jde o druh emoce, který je častokrát potlačován, a to už v raném dětství při výchově dítěte, kdy potomek projevem vzteku dává najevo svým rodičům, že nezvládá tělesnou či psychickou nepohodu a je tedy nutné, aby na pomoc přišel jeden z rodičů. Samotní psychologové dodávají k tomuto vývoji, že pro samotné rodiče je jednodušší řešit situaci s utišením smutku než zklidnit vztek dítěte. Důležitým faktorem pro rozvoj vzteku je zde reagování rodičů na svého potomka. Pokud rodiče řeší vztek dítěte agresivně a reagují zlostí na vztek či hněv projevený dítětem, je u něho tento faktor vzteku do budoucnosti upevňován (Honzák, 2020).

1.3 Obecná charakteristika trestního práva

Trestní právo tvoří důležitou součást práva veřejného, jehož úkolem je poskytovat lidským zájmům a vztahům ochranu před společensky škodlivými činy a nebezpečnými útoky, které jsou trestné. Za spáchání trestného činu se následně ukládají tresty podle právních norem, které tvoří již zmíněné trestní právo (Janků, 2016), (Žákovská, 2014). Jeho hlavním cílem je ochránit společnost spolu s lidskými hodnotami před kriminalitou. K tomu, aby bylo naplněno a dosaženo stanovených cílů se využívá preventivní a represivní funkce (Žákovská, 2014).

Trestní právo se rozděluje na právo hmotné a právo procesní. Mezitím co trestní právo hmotné představuje právní normy, které stanoví, co je to trestný čin, o jaký druh trestného činu se jedná a komu jej lze uložit za jeho protiprávní jednání. Naopak trestní právo procesní je spíše formální stránkou věci a upravuje právní postup neboli proces trestních orgánů činných v trestním řízení (Janků, 2016), (Žákovská, 2014).

V rámci trestního práva jsou důležité především dva trestněprávní zákoníky (kodexy):

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, (Česko, 2009).
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (Česko, 1961), (Janků, 2016).

Násilný trestný čin nabývá své nejvyšší podstaty ve chvíli, kdy jsou násilným trestným činem ohroženy lidské hodnoty, jako je život a zdraví. Jedná se o základní hodnoty člověka, na které má každý občan právo, a bez kterých je soužití lidské společnosti protismyslné. Tyto základní hodnoty člověka jsou uvedeny v Listině základních práv a svobod, viz níže (Šámal, 2022).

1.4 Listina základních práv a svobod

Základní hodnoty člověka a s nimi spojená práva a svobody jsou nedílnou součástí ústavního pořádku České republiky. Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) je dokument, který je obligatorní pro všechny subjekty, a který vyjadřuje určitý vzájemný vztah mezi občany a samostatným státem, není však součástí Ústavy (Klíma, 2016). Pro občany České republiky se jedná o jeden z nejdůležitějších dokumentů o lidských právech, jelikož práva a svobody se může zpravidla domáhat každý. Existují však i výjimky, kde jsou práva a svobody vázána na státní občanství. Důležité ale je, že všechna základní práva a svobody jsou nezadatelná, nezczitelná, nepromlčitelná i nezrušitelná. Ochranou LZPS je soudní moc (Listina základních práv a svobod, b.r.).

Vzhledem k tomu, že práce je zaměřena na trestní právo a s ní spojenou násilnou trestnou činností, je podle LZPS důležitá hlava druhá.

HLAVA DRUHÁ řeší a upravuje lidská práva a základní svobody. Konkrétně se jedná o oddíl jedna a článek 6 (dále jen „čl.“), který zní následovně: *„Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením. Nikdo nesmí být zbaven života. Trest smrti se nepřipouští. Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.* (Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, 2015, s. 30)“.

2 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ

Tato kapitola obsahuje úvod do řešené problematiky, konkrétně se jedná o charakteristiku trestných činů. Uvádí základní rozdělení trestných činů dle trestního zákoníku České republiky a mimo jiné i vysvětluje co to trestný čin je.

Dle českého práva se činy, které jsou pro společnost nebezpečné a z hlediska práva protiprávní, rozdělují do dvou velkých skupin, a to na trestné činy a přestupky. Trestné činy jsou zpravidla označovány za společensky více nebezpečné a mají vyšší stupeň ohrožení proti společnosti. Oproti tomu přestupky, které jsou uvedeny ve správním právu, jsou charakterem pro společnost méně nebezpečné, a proto se liší i stanovení výše trestních sankcí (Šámal, 2022).

Trestný čin je takový čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoníku (Trestní čin, © 2013–2022).

Tyto trestné činy jsou dále dle Zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku rozděleny na trestné činy proti životu a zdraví viz kapitoly níže (Násilné trestné činy, 2022).

2.1 Charakteristika trestných činů proti životu

Tato podkapitole se nachází charakteristika jednotlivých druhů trestných činů proti životu. Tyto trestné činy jsou uvedeny v trestním zákoníku konkrétně se jedná o zákon č. 40/2009 Sb. Trestné činy proti životu jsou uvedeny v části druhé, hlavě I, díle 1. Jedná se o trestné činy, které jsou mířeny proti lidskému životu (Česko, 2009). Trestné činy proti životu nejsou seřazeny abecedně, ale podle trestního zákoníku České republiky tak, jak jsou v něm chronologicky seřazeny.

Vražda – jedná se o činnost pachatele, kdy dochází k usmrcení (zavraždění) jiné osoby. Kvalifikuje se dle § 140 trestního zákoníku, kde se dále vymezuje na vraždu prostou v odst. 1 trestního zákoníku a vraždu premeditovanou v odst. 2 trestního zákoníku. Hlavním rozdílem mezi nimi je ten, že pokud jde o vraždu prostou, pachatel tak činí v náhlém afektu bez rozmyslu a reaguje tak spontánně bez ohledu na nežádoucí následky. Oproti tomu se vražda premeditovaná liší tím, že nabývá jedním z alternativních znaků, které určují vyšší stupeň rozhodování pachatele před tím, než spáchá trestný čin. Znamená to, že pachatel v době jednání konal s rozmyslem a věděl, co dělá (Staňková, 2014).

Vražda novorozeného dítěte matkou – se rozumí úmyslné usmrcení dítěte matkou, který spadá mezi samostatnou skutkovou podstatu vraždy (Staňková, 2014). Jde o § 142 trestního zákoníku (Česko, 2009). Většinou se jedná o situaci, kdy matka zanedbá povinnou péči o narozené dítě, jehož následky končí úmrtím novorozeně. Z pravidla nejde o aktivní usmrcení, nýbrž o ponechání narozeného plodu na místě porodu, popřípadě vhození dítěte do kontejnerů a popelnic, kde dítě umírá obvykle na udušení (Válková, 2019).

Zabití – jde o případ, kde dochází k úmyslnému usmrcení osoby. Dle trestního zákoníku, konkrétně o § 141 zabití (Česko, 2009), jsou zde přidány specifické znaky, které v určitých částech „obhajují“ pachatele v jeho jednání, ale děje se tak proto, jelikož je důležité rozlišit znaky skutkové podstaty, jež by mohly určovat například výše uvedenou vraždu (Staňková, 2014).

Mezi základní znaky rozlišující vraždu a zabití spadají:

„a) silné rozrušení se zákonem vymezených důvodů (strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli)

b) předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného (Staňková, 2014, s. 69).“

Účast na sebevraždě – v úvodu je důležité vymežit, že pokus o sebevraždu sám o sobě není trestným činem, i když se jedná o patologicky společenský jev. Pokud se ale budeme bavit o účasti na sebevraždě, zde se dle § 140 a § 141 se blíží svými okolnostmi tento jev k úmyslnému usmrcení, které je trestné (Šámal, 2016). Samotná účast na sebevraždě vychází z § 144 trestního zákoníku, kde zákon rozeznává objektivní stránku podle dvou případů:

„a) pachatel jiného k sebevraždě pohne, nebo

b) jinému k sebevraždě pomáhá (Šámal, 2022, s. 621)“

2.2 Charakteristika trestných činů proti zdraví

Tato podkapitola vymezuje základní charakteristiku trestných činů proti zdraví. Tak jako v předchozí podkapitole, i v tomto případě najdeme tyto trestné činy proti zdraví v trestním zákoníku České republiky, konkrétně v části druhé, hlavě I, díl druhý. Dané trestné činy jsou namířeny proti lidskému zdraví nikoli proti životu (Česko, 2009). Opět jsou trestné činy proti zdraví seřazeny chronologicky podle trestního zákoníku České republiky.

Těžké ublížení na zdraví – je § 145 (Česko, 2009) a je dalším velice závažným úmyslným trestným činem, kdy pachatel svým jednáním silně útočí proti jiné osobě a následkem této činnosti jí způsobuje těžké ublížení na zdraví, kdy dochází k překonání stanovené hranice, kterou určuje zákon. Míru závažnosti jednání představuje tzv. těžká újma na zdraví, dle které se tento trestný čin kvalifikuje (Staňková, 2014).

Ublížení na zdraví – upravuje § 146 (Česko, 2009). Při tomto činu jedná pachatel podobně jako u těžkého ublížení na zdraví, kdy vede útok proti jiné osobě s tím rozdílem, že intenzita ublížení je daleko menší než při těžkém ublížení na zdraví. Kvalifikace ublížení na zdraví vychází z podmínek, kdy u napadené osoby došlo k poruše zdravotního stavu či onemocnění a jehož následky komplikují poškozené osobě obvyklé fungování na dlouhou dobu spolu s vyžádáním lékařského ošetření (Staňková, 2014).

Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky – jedná se o trestný čin, kdy pachatel úmyslně způsobí ublížení na zdraví v momentu, kdy jedná pod nátlakem, úleku, zmatku nebo v silném rozrušení či jiného faktoru, který je za těchto okolností omluvitelný. Z těchto důvodů se kvalifikace tohoto jednání liší od trestného činu zabití (Staňková, 2014). Hlavním znakem je zde důležitý úmysl pachatele, který jedná pouze za účelem ublížení na zdraví dle „(§ 146a odst. 1 trestního zákoníku) nebo k těžkému ublížení na zdraví (§ 146a odst. 3 trestního zákoníku), nikoliv k usmrcení poškozeného (Staňková, 2014, s. 91).“

2.3 Charakteristika dalších trestných činů souvisejících s násilím

Podkapitola předkládá charakteristiku dalších trestných činů, které souvisejí s násilím. Jedná se o trestné činy, které jsou nebezpečné, jak z pohledu ublížení na zdraví, tak z pohledu ohrožení života. Další druhy trestných činů jsou seřazeny abecedně.

Loupež – znamená použití násilí, nebo násilné pohrůžky za cílem zmocnit se cizí věci. Násilné jednání pachatele nemusí být užito jen pro získání cizí věci, ale také může být použito proti kladenému odporu jiné osoby, která svůj anebo cizí majetek chrání. Důležité je, že není podmínkou, aby napadená osoba kladla odpor, pokud si je vědoma fyzické převahy pachatele. Čin je trestný i tehdy, když pachatel pro získání cizí věci uvedl osobu poškozenou v omyl pomocí lsti (Šámal, 2016). Loupež upravuje § 173 (Česko, 2009). „Čin je dokonán užitím násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v loupežném úmyslu; není třeba, aby se pachatel věci zmocnil (č.37/1970 Sb. rozh. tr.) I když pachatel po použití

násilí dobrovolně upustí od uskutečnění svého úmyslu zmocnit se cizí věci, trestnost loupeže nezaniká podle § 21 odst. 3, protože čin byl již dokonán (č. 37/1970 Sb. rozh. tr.) (Šámal, 2016)“.

Násilí proti orgánu veřejné moci – je uvedeno v hlavě X a jde o § 323 trestního zákoníku (Česko, 2009). Jedná se o násilné chování, které je vedeno pachatelem proti orgánu veřejné moci, mezi které spadá například (dále jen „např.“) státní správa, soudy, územní samosprávy a jiné orgány veřejné moci. Jako přitěžující okolnost při kvalifikace tohoto trestného činu je fakt, kdy pachatel vede útok vůči orgánům veřejné moci za pomoci zbraně, popřípadě pokud způsobí mnohé škody či dokonce způsobí ublížení na zdraví. Potom je tento trestný čin kvalifikován přísněji (Staňková, 2014).

Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci – zde se pachatel dopouští trestného činu dle ustanovení § 352 trestního zákoníku, který mimo jiné obsahuje dvě rozdílné skutkové podstaty. Podle odst. 1 se pachatel se svým jednáním, kdy vyhrožuje obyvatelům např. ublížením na zdraví nebo jakýmkoliv jiným způsobem způsobení škody na majetku, dopouští se tedy vyhrožování, které je trestné (Staňková, 2014). Oproti tomu v odst. 2 je stanoveno, že trestného činu se dopouští osoba, která: *„užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání (Staňková, 2014, s. 109).“*

Násilí proti úřední osobě – jde o trestný čin podle § 325 trestního zákoníku, který stanoví, že čin, kdy pachatel použije násilí proti úřední osobě, je trestný. Pachatel může vést násilí buď proti výkonu pravomoci úřední osoby, nebo proti jeho samotnému výkonu. Hlavní podstatou tohoto paragrafu je to, že pachatel užije násilí, přičemž už nezáleží, zda tímto jednáním způsobí oběti např. ublížení na zdraví (Staňková, 2014).

Nebezpečné vyhrožování – je založeno na základě jednání, kdy pachatel vyhrožuje jiné osobě, jak uvádí § 353 (Česko, 2009). Jedná se např. o vyhrožování usmrcením nebo těžkou či jinou újmu na zdraví, která vzbuzuje obavu. Aby pachatel „splnil“ výhrůžku, musí obsahovat důvodnou obavu, která je charakterizována vyšším stupněm pocitu ze zla, kterým je druhé osobě vyhrožováno (Staňková, 2014).

Sexuální nátlak – § 186 upravuje sexuální nátlak (Česko, 2009). V rámci sexuálního nátlaku, se pachatel snaží přimět jinou osobu k pohlavnímu styku pod různými vyhrůžkami násilného chování. Je důležité uvést, že ne vždy se může jednat pouze o pohlavní styk. Mezi možnosti sexuálního nátlaku patří také např. sebeukájení nebo obnažování. Při tomto druhu trestné činnosti pachatel využívá své nadřazené postavení, anebo zneužívá důvěryhodnost své oběti. Sexuální nátlak sám o sobě nemusí být vždy proveden s násilím. Do násilné trestné činnosti spadá až tehdy, jestliže byl sexuální nátlak proveden pod násilnou pohrůžkou, násilným chováním anebo násilným donucením oběti (Staňková, 2014).

Týrání osoby žijící ve společném obydlí a týrání osoby svěřené – mezi násilné trestné činy patří také trestné činy, kde dochází k týrání osoby žijící ve společném obydlí. Jinak řečeno se jedná o domácí násilí, kdy pachatel svým násilným jednáním týrá svou oběť, zle s ní nakládá a hrubě a bezcitně jí způsobuje fyzickou i psychickou újmu na zdraví (Staňková, 2014). Jedná se o § 199 trestního zákoníku (Česko, 2009).

Vydírání – je vedeno proti svobodě člověka v rámci svobodného rozhodování podle § 175 (Česko, 2009). Pachatel zde pod pohrůžkou násilného jednání či ublížení na zdraví „vydírá“ jinou osobu, aby ve smyslu svého rozhodování něco konala, popřípadě strpěla nebo opomenula. Vydírání může pachatele využít i u jiných trestných činů, jako je loupež, sexuální nátlak, znásilnění atd. (Staňková, 2014). Mezi další možnosti vydírání patří dle § 176 **Omezování svobody vyznání**, kdy dochází k bránění svobodného vyznání a podle § 177 **Útisk**, kdy pachatel využije tísně či závislosti oběti (Šámal, 2016).

Znásilnění – jde o jednání, kdy dochází k nežádoucímu donucení osoby k pohlavnímu styku pod násilnou pohrůžkou, kdy pachatel využívá její bezbrannosti (Staňková, 2014). Znásilnění upravuje § 185 (Česko, 2009). Při samotné charakteristice znásilnění se rozlišují dva typy, a to znásilnění socializované, kdy pachatel používá menší míru agrese spolu s tím, že sama oběť častokrát vybízí svým chováním ke spáchání tohoto trestného činu oproti znásilnění nesocializovanému, kdy pachatel využívá své síly a agresivita je daleko vyšší (Válková, 2019).

3 PŘÍČINY NÁSILNÉ KRIMINALITY

Základním pilířem pro řešení násilné kriminality je odhalování příčin jejich vzniku. Odhalování jednotlivých příčin potom úzce souvisí s možnostmi výběru správných a co nejvíce účinných opatření, které mohou sloužit ve dvou funkcích. Mohou působit buď jako individuální nebo jako generální prevence již zmíněné násilné kriminality (Staňková, 2014). První myšlenky a názory, které se snažili vyrozumět základní společenskou otázku, proč lidé páchají násilnou kriminalitu, spadají do biologické teorie zločince, která spočívá v tom, že pachatel páchá násilnou kriminalitu, kvůli svým fyziologickým poměrům, které jsou nevyvážené. Tyto příčiny a faktory, jsou dále rozebrány níže.

3.1 Příčiny vzniku kriminálního a delikventního jednání

Příčiny obecného vzniku rozvoje kriminality je odvozeno od nejrůznějších činitelů nebo faktorů, které tuto oblast bezprostředně ovlivňují. Velkou roli zde hrají biopsychosociální faktory, které se navzájem ovlivňují a zvyšují pravděpodobnost vzniku kriminálního jednání (Fischer, 2014).

Biologické faktory

Prvním zásadním biologickým faktorem, který ovlivňuje vyšší pravděpodobnost ke kriminálnímu jednání je pohlaví člověka. Dle postupného vývoje kriminální činnosti, se kriminálního chování dopouští více mužů nežli žen. U mužů je totiž častěji spatřována tendence k násilí a agresivnímu chování. Hlavní příčinnou tohoto jednání je větší množství testosteronu právě u již zmíněného mužského pohlaví. Mezi další důležitý faktor ovlivňující vznik kriminálního jednání patří věk. Pachatelé trestné činnosti jsou většinou mladí. Většina vězeňské populace je totiž tvořena muži ve věku do 26 let. Recidivisté neboli osoby páchající opakovaně trestnou činnost poté tvoří osoby ve věku kolem 30 let. Mezi další biologické faktory spadají také vrozené dispozice, které ovlivňují specifickým způsobem reagování. Obecně řečeno vyšší míru agrese projevují osoby, kteří jsou snáze vzrušiví. Tuto hodnotu určují neurofyziologické dispozice a projevují se vyšší mírou impulzivity, naopak mají nižší hodnoty frustrační tolerance. Všechny tyto dispozice jsou dány geneticky (Fischer, 2014).

Psychické faktory

Psychickým faktorům je stále více věnována pozornost, protože se jedná o úroveň mentálních schopností a jelikož jde o geneticky podmíněný faktor, je považován za vrozený. Mezi lidmi, kteří projevují delikventní jednání se lze setkat s osobami, kteří jsou se svou

inteligencí na rozmezí geniality ale i retardace. Z předchozích kriminálních jednání lze ale konstatovat, že delikventního chování se dopouštějí osoby, jejichž rozumové schopnosti jsou nižší. Od tohoto faktu se poté rozvíjí nižší schopnost posouzení jakékoliv situace, popřípadě dotyčná osoba s nižším intelektem není schopna uvážit důsledky svého chování či jednání. Mezi osoby, páchající kriminální činnost spadá vyšší počet osob, trpící poruchou osobnosti. Z mnoha hledisek kriminality jde o poruchy související s nejrůznějšími rozdíly ve vztahu jedné osoby k osobě druhé, dále také ke společnosti, kterou je osoba obklopena spolu s jejími normami. Mezi hlavní poruchy patří antisociální a asociální poruchy, emocionální poruchy a v neposlední řadě také méně časté ale zvláště nebezpečné pro společnost poruchy sexuálního typu, mezi které patří např. pedofilie a sadismus (Fischer, 2014). Na toto chování má velký vliv agrese, která je s osobou v úzké interakci. Většina poruch také souvisí nebo je přímo spojena se vzájemnou interakcí s jinou osobou, která dotyčného či dotyčnou provokuje, uráží nebo společensky odmítá. Negativní vliv poté způsobuje důležitý faktor při spouštění agresivního jednání (Kassin, 2017).

Sociální faktory

Existuje mnoho sociálních faktorů, které zvyšují pravděpodobnost vzniku kriminálního jednání a sociální delikvence, kdy si dotyčný jedinec formuluje vzorce svého chování. Mezi prvotní a nejvíce zásadní faktor patří rodina. Ta totiž z hlediska výchovy dítěte hraje významnou roli. Jde o ovlivňující činitele, které mají různorodé příčiny a vedou následně k tomu, že rodiče z těchto příčin nejsou schopni vychovávat své děti a pečovat o ně. Jako ovlivňující vlivy to mohou být různé životní aspekty např. finanční tíseň. Pokud se jedná o kriminalitu, jsou známé případy, kdy se samotní rodiče svých potomků dopouštěli, nebo se dopouštějí různých asociálních a antisociálních forem negativního chování, kdy se bavíme o páchání trestné činnosti nebo závislosti na drogách. V mnoha případech se jedná také o plnění funkce rodiny. Nefunkční rodina má poté velký vliv na vývoj dítěte. Dochází zde k rozvoji delikventního jednání z důvodu nedostatku naplňované psychické anebo emocionální funkce, rozvoj depresivních poruch a narušení psychické rovnováhy. V poslední řadě to je taktéž otázka úplnosti rodiny, zda jedinec, popřípadě potomci jsou vychovávaní pouze jedním z rodičů, náhradními rodiči, nebo ústavní výchovou a zda nedocházelo či nedochází k problematice týrání jedince, jeho zneužívání nebo dokonce jeho zanedbávání. Celá tato problematika spolu s výše uvedenými sociálními faktory má velký vliv na rozvoj kriminální činnosti u vývoje dítěte (Fischer, 2014).

3.2 Prevence Kriminality

Prevence neboli profylaxe kriminality je soubor prostředků, jehož úkolem a cílem je preventivně předcházet delikventním a kriminálním činům. Jedná se tedy o určitou snahu a strategii, jak omezit kriminalitu ale i ji specifickým způsobem kontrolovat. Hlavním a základní cílem prevence je tedy snižování motivů a příležitostí k tomu, aby nebyla páchána trestná činnost. V konečném důsledku jde o společenská opatření, která jsou zaměřena na předcházení společenských sociálně patologických jevů, a to s nejvyšším důrazem na již zmíněnou oblast kriminality (Svatoš, 2016).

3.3 Sociální prevence

Sociální prevence spočívá ve vytváření a modelování společensky přijatelných podmínek života pro společnost, které jsou zaměřeny na změnu negativních a nebezpečných aspektů, které by ji mohly ohrozit a následně by také přispívaly na nárůst kriminality. Mezi nebezpečné sociální aspekty spadají různé problematiky, jako je záškoláctví, prostituce, bezdomovectví, užívání drog nebo i nezaměstnanost (Firstová, 2021).

DÍLČÍ ZÁVĚR

První část bakalářské práce se věnuje teoretické části. Seznamuje s právním rámcem násilného jednání v trestním právu, zejména s charakteristikou násilné trestné činnosti a pro lepší pochopení také s popisem a vysvětlením pojmů, které jsou zahrnuty v řešené problematice. Součástí je i LZPS, která je s trestní činností a ochranou života a zdraví úzce spjata. Druhá kapitola popisuje obecnou charakteristiku trestných činů s následným rozdělením podle trestního zákoníku České republiky na trestné činy proti životu, zdraví a na další trestné činy související s násilím. Třetí závěrečná kapitola se věnuje příčinám násilné kriminality. Kapitola disponuje možnými příčinami vzniku trestné činnosti s násilnými vlastnostmi, dále prevencí kriminality a sociální prevencí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝVOJ NÁSILNÉ KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Násilná kriminalita v České republice prošla dle statistických údajů Policejního prezidia České republiky významnými změnami v oblasti vývoje násilné kriminality, a to konkrétně od roku 1989, kdy došlo k revoluci. Násilná kriminalita se po tomto období téměř zdvojnásobila z původně evidovaných hodnot 11 956 násilných činů až na hodnotu 23 464 násilných skutků evidovaných v roce 1998. Následných 6 let docházelo k mírnému poklesu a to až do roku 2004, kdy se z historického hlediska dostává násilná kriminalita na své novodobé maximum. Tohoto roku bylo v Česká republika evidováno 23 579 násilných trestných činů. Od té doby opět dochází k postupnému poklesu (Gřivna, 2019).

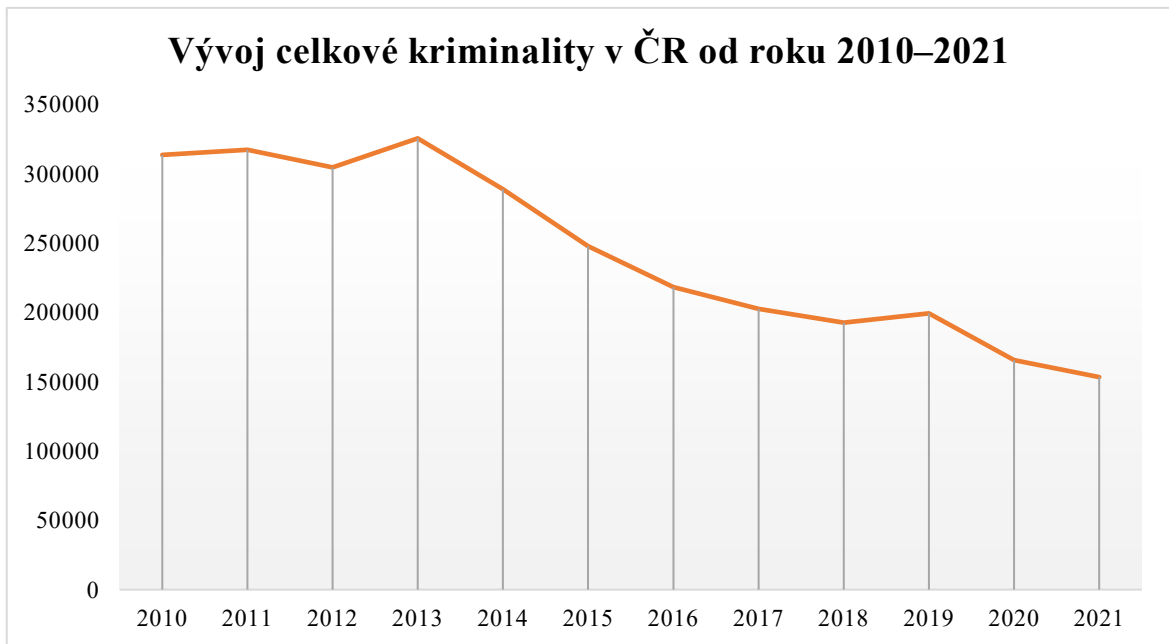
V současné době se stav násilné kriminality za posledních 10 let pohybuje na stabilních číslech. Vychází tak ze zpracovaných policejních statistik, kde se čísla trestných činů pohybují okolo 20 000 případů ročně. Mezi nejčastější případy násilné trestné činnosti v současné době dle soudních statistik patří loupeže a s nimi spojené ublížení na zdraví. Naopak méně časté jsou úmyslné usmrcení neboli vraždy (Staňková, 2014).

4.1 Vývoj celkové kriminality a násilné trestné činnosti na území České republiky v letech 2010–2021

Následující statistické údaje vychází ze zdroje Policie České republiky (Kriminalita, 2022).

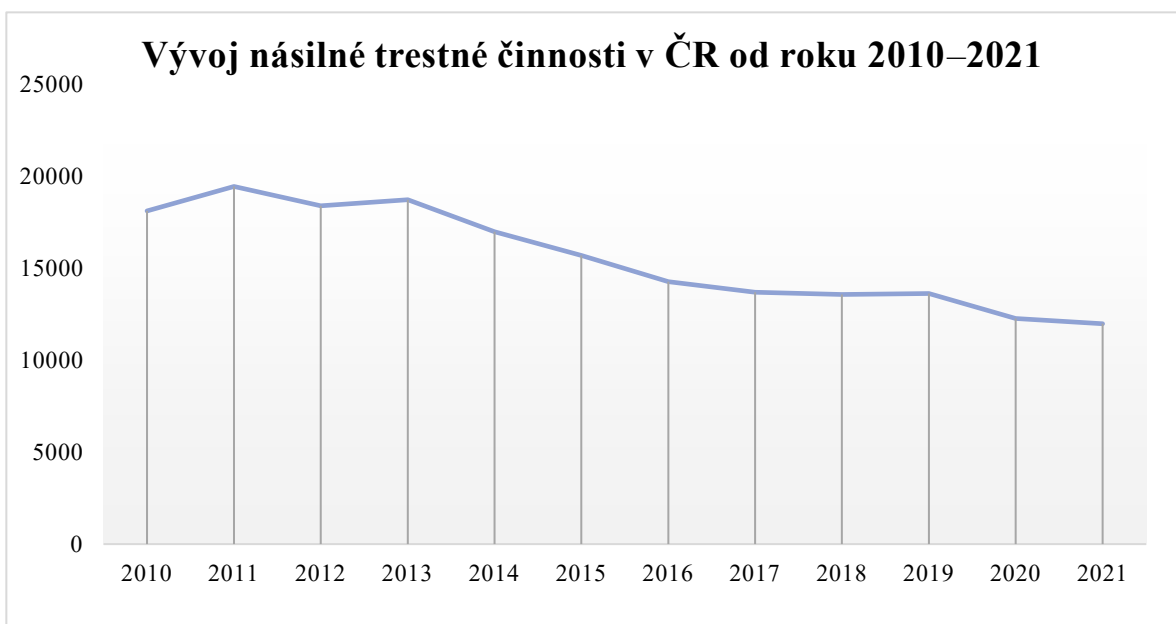
V následujícím grafu č.1 je zobrazen postupný vývoj celkové kriminality v České republice od roku 2008 až do roku 2021. V grafu lze vidět postupný pokles trestných činů podle jednotlivých roků. Výjimku tvoří rok 2013, kdy bylo na území České republiky spácháno oproti ostatním rokům větší množství trestných činů, konkrétně 325 366. Příčinou nárůstu byla amnestie, kterou v roce 2013 vyhlásil tehdejší prezident České republiky Václav Klaus, a to konkrétně 1. ledna (Amnestie z 1. ledna 2013, © 2006-2022). Kvůli amnestii se dostalo na svobodu podle statistické ročenky vězeňské služby České republiky z roku 2013 6471 osob (Amnestie 2013, 2022). Od tohoto roku celkových počtů trestných činů klesá. Tento graf vychází ze statistických přehledů Policie České republiky (Kriminalita, 2022).

V grafu č.1 můžeme vidět vývoj celkové kriminality v České republice od roku 2010 až do roku 2021. Graf mimo jiné zobrazuje i počet případů, které se v daném roce uskutečnily. Jak můžeme vidět, ze získaných údajů, postupně celková kriminalita na území České republiky klesá.

Graf 1 - Vývoj celkové kriminality v České republice. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Graf č.2 (viz níže) zobrazuje vývoj násilné trestné činnosti v České republice od roku 2010 až do roku 2021. Podobně jako u předchozího grafu č.1 je vidět, že i násilná trestná činnost postupem roků klesá. Data rovněž vychází ze statistických přehledů Policie České Republiky.

Graf 2 - Vývoj násilné trestné činnosti v České republice. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

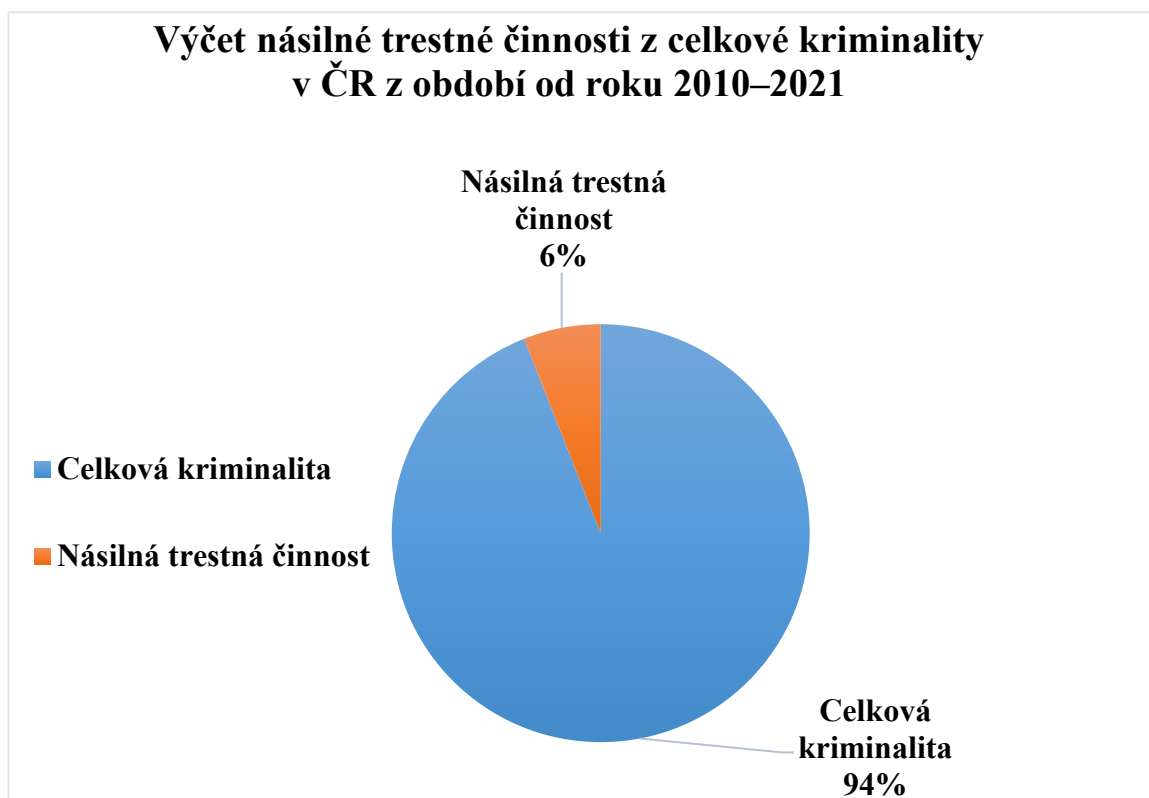
V tabulce č.1 (viz níže) jsou zobrazeny data, které porovnávají počet celkově spáchaných trestných činů za každý rok s násilnými trestnými činy, které vychází z dat určitého roku. Tabulka zobrazuje vývoj těchto dat od roku 2010 až do roku 2021 v České republice.

Tabulka 1 - Porovnání dat celkové kriminality s násilnou trestnou činností v České republice od roku 2010–2021

Porovnání dat celkové kriminality s násilnou trestnou činností v České republice od roku 2010–2021		
Rok	Celková kriminalita	Násilné trestné činy
2010	313387	18073
2011	317177	19409
2012	304528	18358
2013	325366	18689
2014	288660	16949
2015	247628	15669
2016	218162	14233
2017	202303	13672
2018	192405	13553
2019	199221	13606
2020	165525	12247
2021	153233	11958

*Zdroj: (Kriminalita, 2022),
zpracování: (autor práce).*

Graf č.3 (viz níže) zobrazuje celkový výčet násilné trestné činnosti z celkové kriminality v České republice za období od roku 2010 až do roku 2021. Jedná se o celkový součet počtu případů celkové kriminality s celkovým počtem případů násilné trestné činnosti. Výsledkem je následný procentuální výčet, který ukazuje rozdíl mezi těmito skutečnostmi. Jak můžeme vidět, násilná trestná činnost má za období let od roku 2010–2021 v České republice 6 % zastoupení. Zbytek 94 % tvoří zbytek celkové kriminality.

Graf 3 - Výčet násilné trestné činnosti z celkové kriminality v ČR z období od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

5 VÝVOJ NÁSILNÉ KRIMINALITY NA ÚZEMÍ SLOVENSKÉ REPUBLIKY

Obecná kriminalita spolu s násilnou trestnou činností podobně jako v České republice postupně klesá. Od roku 1989 se obecná kriminalita, včetně násilné trestné činnosti neustále měnila, a to jak po kvantitativní stránce, tak i po kvalitativní. Obdobně jako na území České republiky došlo i na Slovenské republice po roce 1989 k vyššímu nárůstu trestné činnosti, která trvala až do roku 1993.

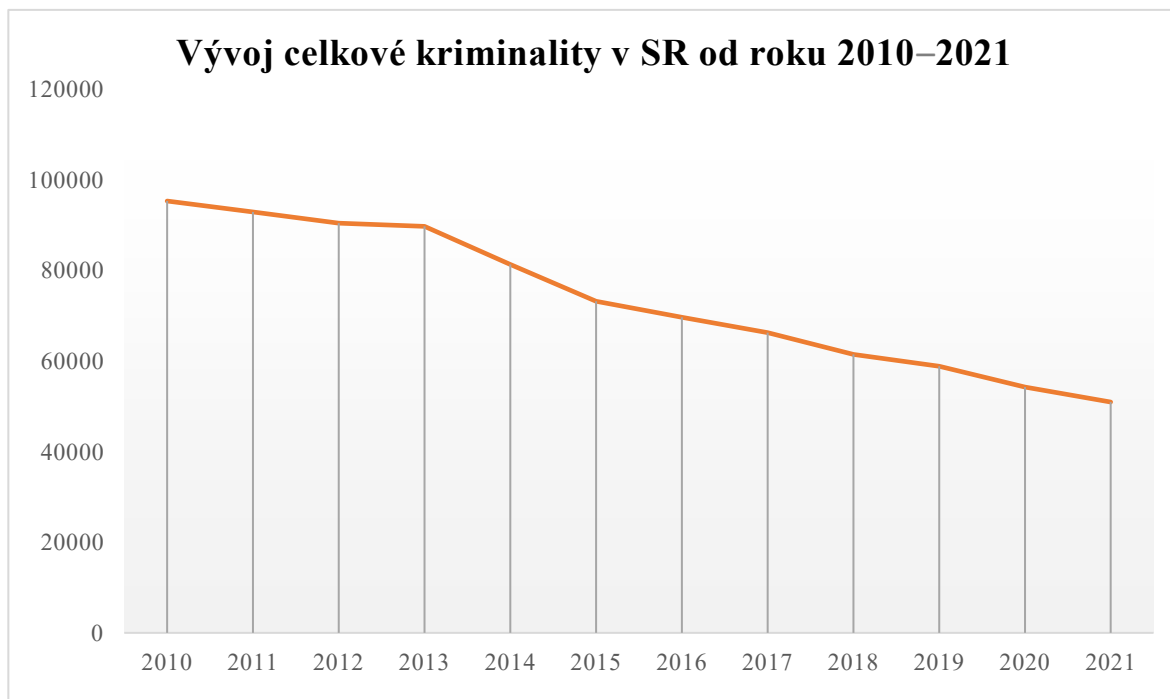
Ze statistických přehledů Ministerstva vnitra Slovenské republiky vyplývá, že od roku 1993 kriminalita klesá (THE SCIENCE FOR POPULATION PROTECTION, 2010). Získaná data jsou oproti České republice menšího rozsahu. Česká republika se rozkládá na území 78 866 km² s celkovou délkou hranic 2290,2 km (Všeobecné info o České republice, 2022). Česká republika se liší počtem obyvatel. V roce 2021 bylo evidováno 10 494 000 obyvatel (Obyvatelstvo, 2022). Zatímco Slovenská republika zabírá menší území, a to o rozloze 49 035 km² s délkou hranic 1672 km (Stručný přehled, 2008).

K roku 2021 bylo na Slovensku evidováno 5 459 781 obyvatel. Celkově je Česká republika 1,6 krát větší než Slovenská republika. Z tohoto poměru vychází rozdílný počet trestných činů (Obyvatelstvo, 2021).

5.1 Vývoj celkové kriminality a násilné trestné činnosti na území Slovenské republiky v letech 2010–2021

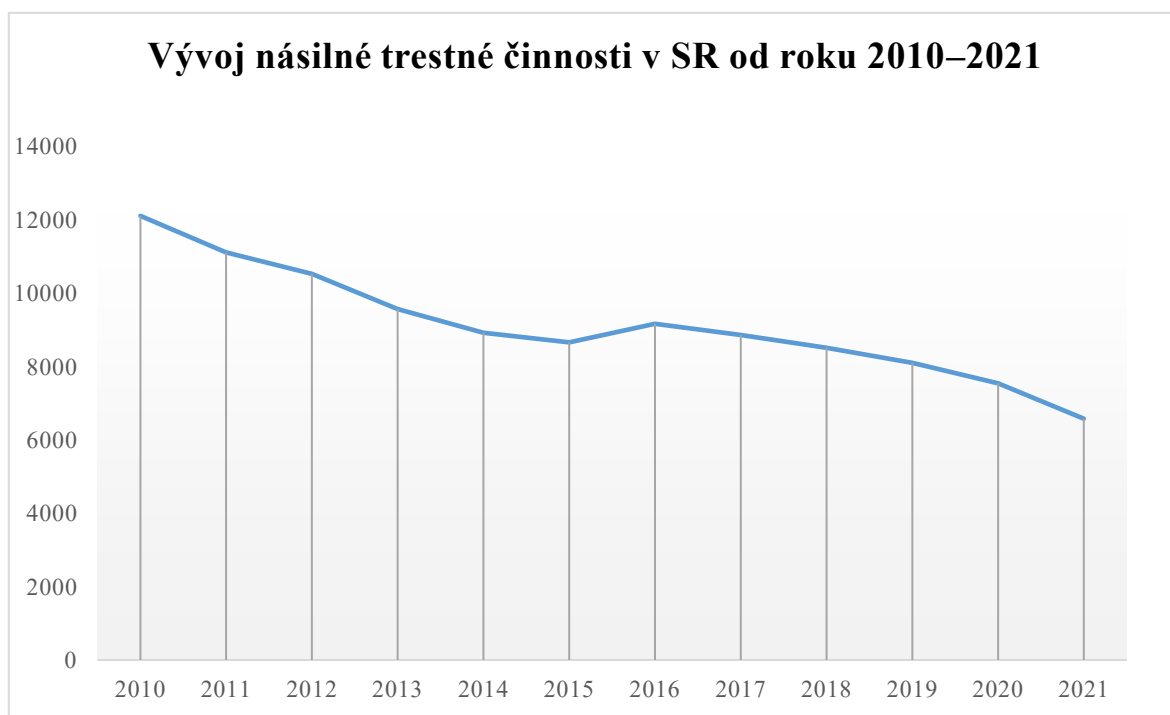
Následující statistické údaje vychází ze zdroje (Štatistika kriminality v Slovenskej republike, 2022).

Graf č.4 (viz níže) zobrazuje vývoj celkové kriminality na Slovensku od roku 2010–2021. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole jak v České republice, tak i na Slovensku celková kriminalita klesá. Dle statistických údajů Ministerstva vnitra Slovenské republiky neměla amnestie z roku 2013 v České republice výraznější vliv na celkovou kriminalitu na Slovensku.

Graf 4 - Vývoj celkové kriminality v Slovenské republice od roku 2010–2021. Zdroj: *(Štatistika kriminality v Slovenskej republike)*, zpracování: *(autor práce)*.

Graf č.5 znázorňuje postupný vývoj násilné trestné činnosti ve Slovenské republice za období od roku 2010–2021. Z grafu je patrné, že podobně jako v České republice i na Slovensku násilná trestná činnost postupně klesá. Velký rozdíl zde hraje počet těchto násilných trestných činů, jež se za tyto roky uskutečnily. Oproti České republice jich bylo na Slovensku evidováno podstatně méně. Může za to fakt, že Slovensko má méně obyvatel.

Graf 5 - Vývoj násilné trestné činnosti v SR od roku 2010–2021. Zdroj: *(Štatistika kriminality v Slovenskej republike)*, zpracování: *(autor práce)*.

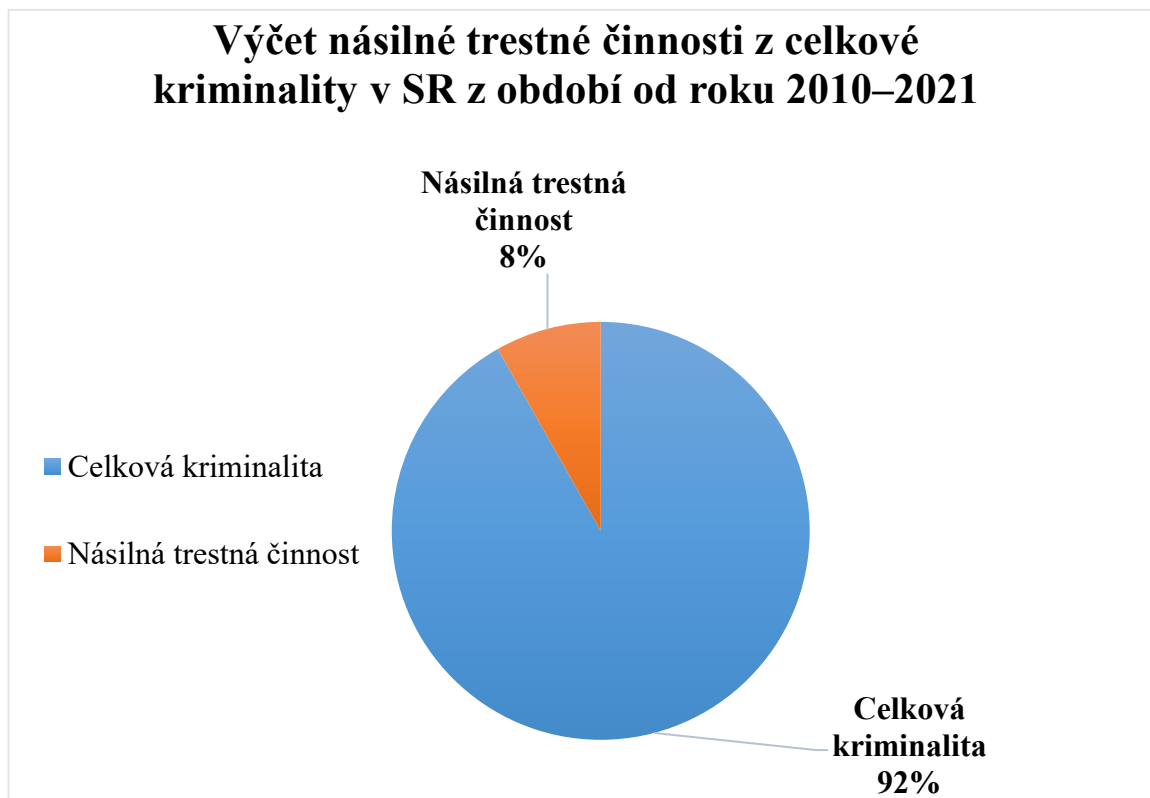
V tabulce č.2 (viz níže) jsou zobrazeny data, které porovnávají počet celkově spáchaných trestných činů za každý rok s násilnými trestními činy, které vychází z dat určitého roku. Tabulka zobrazuje vývoj těchto dat od roku 2010–2021 ve Slovenské republice.

Tabulka 2 - Porovnání dat celkové kriminality s násilnou trestnou činností v SR od roku 2010–2021.

Porovnání dat celkové kriminality s násilnou trestnou činností ve Slovenské republice od roku 2010–2021		
Rok	Celková kriminalita	Násilné trestné činy
2010	95252	12102
2011	92873	11109
2012	90351	10519
2013	89677	9564
2014	81245	8918
2015	73163	8658
2016	69635	9162
2017	66215	8860
2018	61392	8507
2019	58829	8096
2020	54244	7538
2021	50915	6576

Zdroj: (Štatistika kriminality v Slovenskej republike), zpracování: (autor práce)

Graf č.6 (viz níže) zobrazuje celkový výčet násilné trestné činnosti z celkové kriminality ve Slovenské republice za období od roku 2010–2021. Jedná se o kompletní součet počtu případů celkové kriminality s celkovým počtem případů násilné trestné činnosti. Výsledkem je následný procentuální výčet, který ukazuje rozdíl mezi těmito skutečnostmi. Z grafu je patrné, že násilná trestná činnost na Slovensku zastupuje 8 % těchto případů. Zbytek a to 92 % je tvořen ostatní kriminalitou.

Graf 6-Výčet násilné trestné činnosti z celkové kriminality v SR z období od roku 2010–2021. Zdroj: (Štatistika kriminality v Slovenskej republike), zpracování: (autor práce).

6 KOMPARACE NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI MEZI ČESKOU REPUBLIKOU A SLOVENSKEM

Tato kapitola se věnuje zobrazení a porovnání získaných dat násilné trestné činnosti České republiky, kterou eviduje Policie Česká republika, s daty násilné trestné činnosti Slovenské republiky, evidovanou Ministerstvem vnitra Slovenské republiky. Data byla použita k analýze, jejímž úkolem bylo zjistit, které druhy násilných trestných činů v České republice a na Slovensku od roku 2010 až 2021 mají rostoucí trend. K následnému porozumění a vzájemnému porovnání byly vytvořeny dvě tabulky, které se od sebe zásadně liší, kvůli různému počtu evidovaných násilných trestných činů. Důvodem je odlišná evidence násilné trestné činnosti v daných státech. Česká republika oproti Slovenské republice eviduje a zároveň rozděluje jednotlivé násilné trestné činy, viz porovnání tabulka č.3 a tabulky č.4, do odlišných kategorií. Tabulka č.3 zobrazuje data jednotlivých druhů násilných trestných činů uskutečněných v České republice od roku 2010 až 2021 spolu s celkovým počtem. Z této tabulky je patrné kolik jednotlivých typů násilných trestných činů se v daném roce uskutečnilo. Červeně zbarvená pole násilných trestných činů vykazují postupný nárůst počtu uskutečněných případů v těchto kategoriích. Slovenská republika v rámci svých evidenčních statistik násilné trestné činnosti rozděluje tyto činy pouze na základní rozdělení viz tabulka č.4. Kvůli rozdílné evidenci nebylo možné provést detailnější a kompletní komparaci všech druhů násilné trestné činnosti. Komparovány byly pouze data viz tabulka č.4. Cílem bylo získat potřebné údaje a zjistit, které typy násilné trestné činnosti mají rostoucí vývoj v České republice a ve Slovenské republice, a vzájemně tyto data porovnat.

Tabulka 3-Zobrazení jednotlivých násilných trestných činů v České republice v období od roku 2010–2021

Česká republika	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem
Vraždy loupežné	20	11	18	11	15	7	9	6	6	12	3	1	119
Vraždy sexuální	1	4	1	1	2	2	1	0	1	0	0	1	14
Vraždy motiv. osob. Vztahy	100	108	104	103	78	86	74	80	65	74	76	57	1005
Vraždy na objednávku	2	4	1	6	1	4	1	2	0	4	1	0	26
Vraždy novorozence matkou	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	6
Vraždy ostatní	49	45	63	60	64	55	50	58	44	53	50	46	637
Vraždy celkem:	173	173	188	182	160	155	136	146	116	143	130	105	1807
Usmrcení lidského plodu – pomoc a svádění ženy	0	0	1	1	2	0	0	2	1	1	0	0	8
Usmrcení lidského plodu – pomoc se souhlasem ženy	0	0	1	0	1	0	0	2	0	1	0	0	5
Usmrcení lidského plodu – bez souhlasu ženy	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zabití	1	0	2	0	2	2	0	0	0	0	1	1	9
Usmrcení z nedbalosti	44	79	68	76	69	90	44	48	36	62	76	50	742
Opuštění dítěte	15	18	14	21	13	10	18	7	8	10	3	3	140
Únos	10	8	8	11	12	4	11	8	11	8	6	7	104

Česká republika	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem
Loupeže	3874	3761	3283	2961	2500	1995	1630	1564	1376	1427	1240	1221	26832
Loupeže na finančních institut.	145	120	133	90	47	27	16	21	30	12	8	9	658
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci mimo polic.	82	113	99	96	59	88	75	78	98	107	110	126	1131
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci policistovi	609	686	615	674	544	470	370	439	352	362	340	308	5769
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci obec.policistovi	200	188	191	187	188	149	162	137	126	147	128	110	1913
Úmyslné ublížení na zdraví	4786	5264	5240	5378	5199	5229	5050	4767	4967	4684	3892	3701	58157
Rvačky	16	13	29	26	29	9	15	28	10	8	3	3	189
Násilí a vyhrůž. proti skup. ob.	116	85	40	50	31	43	42	40	40	50	44	45	626
Braní rukojmí	6	2	0	2	2	1	1	0	4	1	2	4	25
Nebezpečné vyhrožování	2068	2387	2205	2331	2217	2197	1993	1919	1884	1891	1745	1626	24463
Nebezpečné pronásledování	537	535	485	520	490	487	395	337	363	358	336	308	5151
Vydírání	1359	1522	1472	1442	1338	1232	1129	1050	1087	1159	1081	962	14833
Omez. a zbavení os. svobody	278	277	260	258	250	167	180	161	155	163	140	130	2419
Porušování domovní svobody	2561	2927	2852	3253	2719	2251	1990	1936	2012	2026	2152	2610	29289
Neopr.zás.do práva domu, bytu...	427	383	348	331	358	326	250	249	227	208	172	X	3279
Týrání svěřené osoby	159	168	175	186	137	176	168	197	163	226	185	204	2144

Česká republika	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem
Týrání osoby žijící ve spol. obydlí	568	661	603	572	541	525	522	515	465	535	428	403	6338
Omezování svobody vyznání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Útisk	32	34	37	32	37	28	29	12	20	13	20	16	310
Porušování svob.sduž. a shrom.	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	X	3
Ostatní násilné trestné činy	6	3	9	9	3	8	7	9	2	4	5	X	65
Násilné činy celkem:	18073	19409	18358	18689	16949	15669	14233	13672	13437	13606	12247	11952	188217

Zpracování: (autor práce).

V tabulce č.3 jsou zobrazeny data jednotlivých násilných trestných činů v České republice za období 2010 až 2021, dostupné na stránkách Policie České republiky, a to konkrétně ve statistických přehledech. Tabulka je rozdělena na jednotlivé typy násilných trestných činů, spolu s rozdělením po jednotlivých letech, konkrétně za období 2010 až 2021. To znamená, že každý jeden násilný trestný čin má svůj řádek. Díky tomu je možné pomocí získaných dat vidět, zda konkrétní typ násilné trestné činnosti klesá nebo stoupá. Policie České republiky však v roce 2021 neuváděla počet některých násilných činů. Konkrétně se jedná o neoprávněný zásah do práva k domu, bytu, dále porušování svobody sdružování a shromažďování a ostatních násilných trestných činů. Z toho důvodu jsou v těchto polích údaje nahrazeny písmenem X. Červeně zbarvená pole násilných trestných činů vyjadřují, že tyto druhy násilných trestných činů z hlediska postupného vývoje od roku 2010 až 2021 mají stoupající trend. Ostatní násilné trestné činy mají klesající efekt, z toho důvodu nejsou nijak barevně označeny. Z celkové analýzy dat v tabulce č.3 bylo zjištěno, že postupný nárůst počtu případů zaznamenali v České republice tyto zástupci násilných trestných činů:

- **Usmrcení z nedbalosti**
- **Únos**

- **Násilí proti úřední osobě a orgánů veřejné moci mimo policii**
- **Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel**
- **Braní rukojmí**
- **Porušování domovní svobody**
- **Týrání svěřené osoby**
- **Ostatní násilné trestné činy**

Další tabulka vypovídá o vývoji jednotlivých druhů násilných trestných činů na Slovensku za období let 2010–2021.

Tabulka 4-Zobrazení jednotlivých násilných trestných činů ve Slovenské republice v období od roku 2010–2021

Slovenská republika	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem
NÁSILNÁ KRIMINALITA	7532	7002	6607	6003	5637	5686	6382	6132	5781	5540	5280	4575	72157
Vraždy celkem	89	96	75	78	72	48	60	80	67	76	63	55	859
Loupeže	1188	851	974	836	680	539	526	469	475	410	325	289	7562
Násilí na veřej.činit.	356	348	277	272	243	257	241	195	213	239	252	233	3126
- z toho na policistovi	289	281	221	226	202	197	187	159	167	183	193	180	2485
Úmyslné ublížení na zdraví	2426	2227	2183	2014	1955	1862	1632	1618	1599	1526	1269	1131	21442
T.č. s rasovým motivem, extrémizmus	156	243	104	78	66	30	58	145	159	85	115	78	1317
organizovaný zločin	66	61	78	57	63	39	76	62	46	37	41	35	661
Násilné trestné činy celkem:	12102	11109	10519	9564	8918	8658	9162	8860	8507	8096	7538	6576	109609

Zpracování: (autor práce).

Tabulka č.4 zobrazuje vývoj násilných trestných činů na Slovensku v období let 2010-2021. Tabulka je rozdělena podobně jako předchozí tabulka č.3, s tím rozdílem, že Slovenská republika, jak už bylo uvedeno, sice eviduje násilnou trestnou činnost, ale do kriminalistických statistik Ministerstva vnitra Slovenské republiky jsou zapisovány a následně rozděleny pouze některé druhy násilných trestných činů viz tabulka č.4. Z tohoto důvodu bylo možné porovnat jen tyto získaná data. Ze všech dostupných dat bylo zjištěno, že jediný typ násilné trestné činnosti, který postupně roste je:

- **Násilí na veřejném činiteli (část z toho na policistovi)**

Tabulka 5-Komparace rostoucí násilné trestné činnosti v České republice a ve Slovenské republice od roku 2010-2021

KOMPARACE ROSTOUCÍ NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINNOSTI	
ROSTOUCÍ NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINY V ČR	ROSTOUCÍ NÁSILNÉ TRESTNÉ ČINY V SR
Usmrcení z nedbalosti	Násilí na veřej. činit.
Únos	
Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci mimo polic.	
Násilí a vyhrož. proti skup. ob.	
Braní rukojmí	- část z toho na policistovi
Porušování domovní svobody	
Týrání svěřené osoby	
Ostatní násilné trestné činy	

V následující tabulce č.5 je možné vidět porovnání násilných trestných činů v České republice a na Slovensku od roku 2010-2021, které mají stoupající efekt. Z hlediska rozdílné evidence, jak už bylo řečeno, nebylo možné provést kompletní a podrobnější komparaci násilných trestných činů. Vzhledem k těmto okolnostem, došlo ve výsledku ke zjištění, že Česká republika oproti Slovensku disponuje vyšším počtem jednotlivých druhů násilné trestné činnosti. Slovenská republika, jak je vidět v tabulce č.5 vychází pouze z jednoho rostoucího trendu násilné trestné činnosti a tj. násilí na veřejném činiteli (část z toho na policistovi). Při analýze však došlo k objevení, že i přes to, že v České republice i ve Slovenské republice obecná kriminalita postupně klesá, v rámci kategorie násilné trestné činnosti tomu ve všech případech není tak. Zde lze vidět, že z tabulky č.5 jsou patrné tyto rostoucí násilné trestné činy, které mají opačný směr, v počtu klesání naopak stoupají.

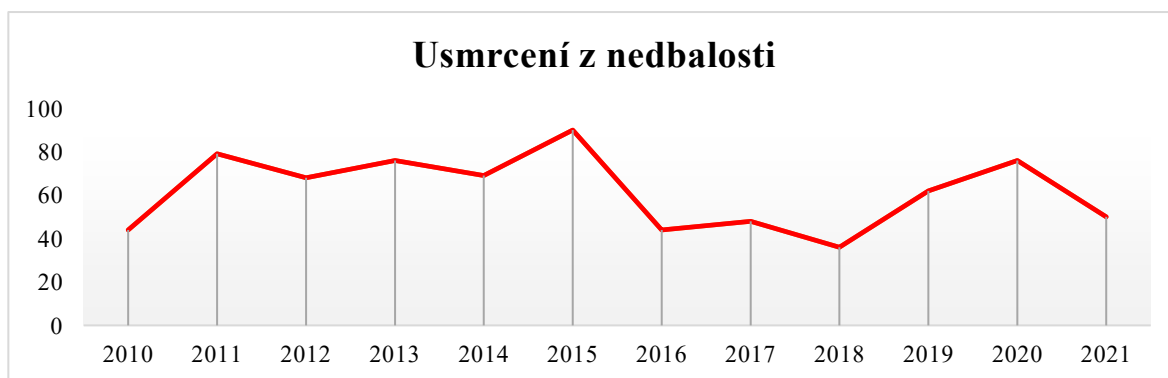
6.1 Vývojové grafy rostoucích násilných trestných činů v České republice a ve Slovenské republice od roku 2010-2021

V této podkapitole jsou vypsány a charakterizovány ty druhy násilných trestných činů, které jsou na vzestupu. Grafy vycházejí z policejních statistik České republiky a ze statistik Ministerstva vnitra Slovenské republiky. V grafu č.7 je možné vidět, že od roku 2020 usmrcení z nedbalosti klesá, i přes to je však tento druh trestné činnosti zakomponován do této podkapitoly. Je to z toho důvodu, že v letech 2018 až do roku 2020 byl tento druh násilné trestné činnosti na vzestupu. Z hlediska vývoje by mohlo do budoucna usmrcení z nedbalosti i nadále stoupat.

6.1.1 Rostoucí násilné trestné činy v České republice

Usmrcení z nedbalosti

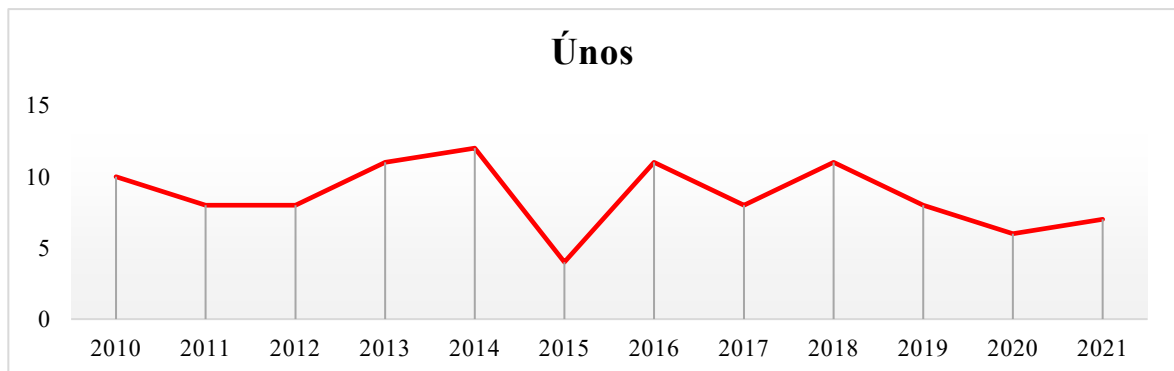
Jedná se o § 143 v trestním zákoníku, v části druhé, hlavě I, díle 1 (Česko, 2009). V České republice počet usmrcení z nedbalosti kolísá. Od roku 2010 počet usmrcení z nedbalosti postupně stoupal až do svého dosavadního maxima v roce 2015, kdy se stalo 90 případů od té doby došlo k určitému úbytku, ale od roku 2019 se počet opět zvýšil a to jen do roku 2020. Od roku 2021 opět počet usmrcení z nedbalosti klesá. Příčinu usmrcení z nedbalosti zastupují také dopravní autonehody (Dopravní nehoda s následkem smrti, 2021). Výhledově může usmrcení z nedbalosti stoupat, proto byl tento druh násilné trestné činnosti zařazen do komparace násilných trestných činů, které mají stoupající efekt.

Graf 7-Vývojový graf násilné trestné činnosti usmrcení z nedbalosti v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Únos

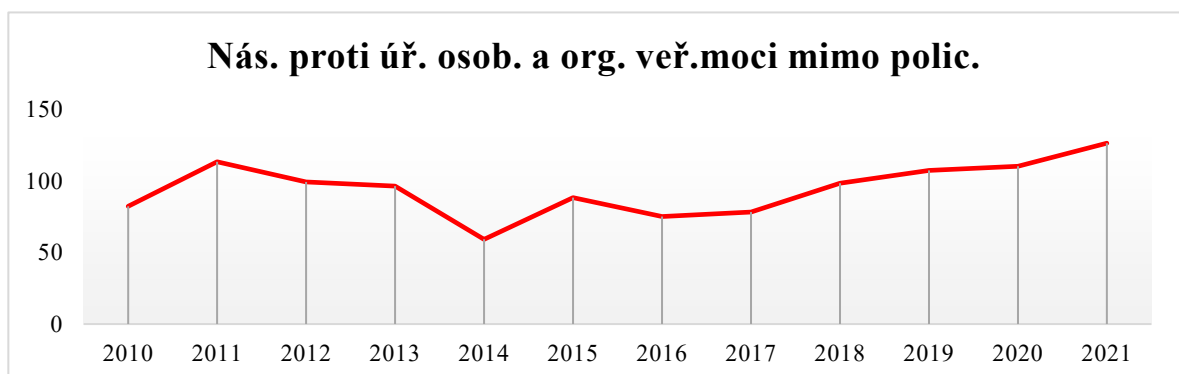
Jde o § 200 trestního zákona v části druhé v hlavě IV (Česko, 2009). Únosy se v ČR pohybují v rámci desítek případů ročně. Nejvyšší počet únosů byl zaregistrován v roce 2014 s celkovým počtem dvanácti únosů. Na vývojovém grafu č. 8 viz níže je vidět, že počet únosů se pohybuje v nepravidelných číslech. Za poslední 2 roky však dochází k mírnému růstu.

Graf 8-Vývojový graf násilné trestné činnosti únosu v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci mimo policii

Patří podle § 325 trestního zákoníku do části druhé hlavy X, díl 1 (Česko, 2009). Do této skupiny spadají a jsou evidovány případy násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci mimo policii, která má dle kriminalistických statistik Policie České republiky vlastní kategorii. Násilí proti úřední osobě a orgánům veřejné moci postupně roste, výjimkou byl rok 2014, kdy došlo k poklesu. Od roku 2015 až do roku 2021 počty případů nadále rostou.

Graf 9-Vývojový graf násilné trestné činnosti násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci mimo policii. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel

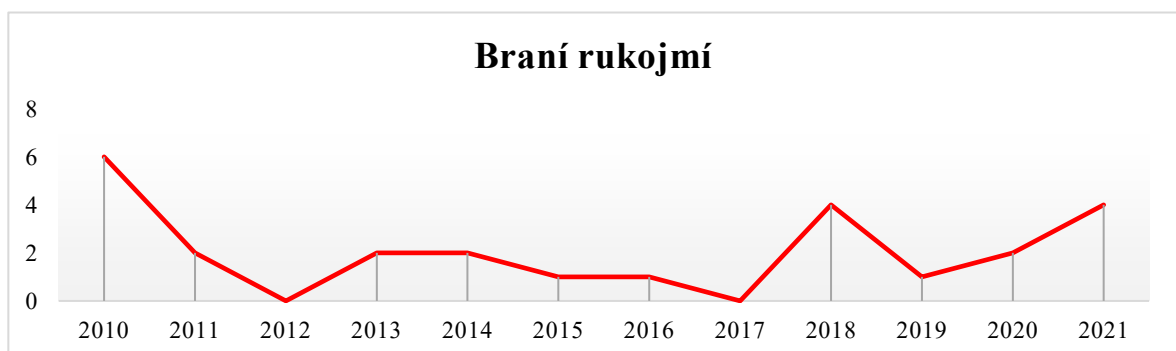
Jde o § 352 trestního zákoníku v části druhé, v hlavě X, dílu 5. (Česko, 2009). Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel od roku 2010 do roku 2012 rapidně kleslo. Od roku 2012 se pohybuje v rámci „stabilních“ čísel, i když postupem dvou let opět roste. V tabulce č. 3 je však rozdíl o jeden případ ročně v porovnání let 2020 a 2021, což není velký nárůst. Výhledově podle grafu však počet případů do budoucna může růst.

Graf 10-Vývojový graf násilné trestné činnosti násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Braní rukojmí

Braní rukojmí řeší § 174 trestního zákona, část druhá, hlava II, díl 1 (Česko, 2009). Braní rukojmí v České republice postupně stoupá, důležité ale je, že se počty případů pohybují v rámci „pouhých“ jednotek. Vyšší nárůst počtu braní rukojmí nastal v roce 2018 a 2021. Výhledově může docházet k dalšímu nárůstu. Číselné porovnání v roce 2018 a 2021 je na stejném počtu případů a to 4 případy za rok.

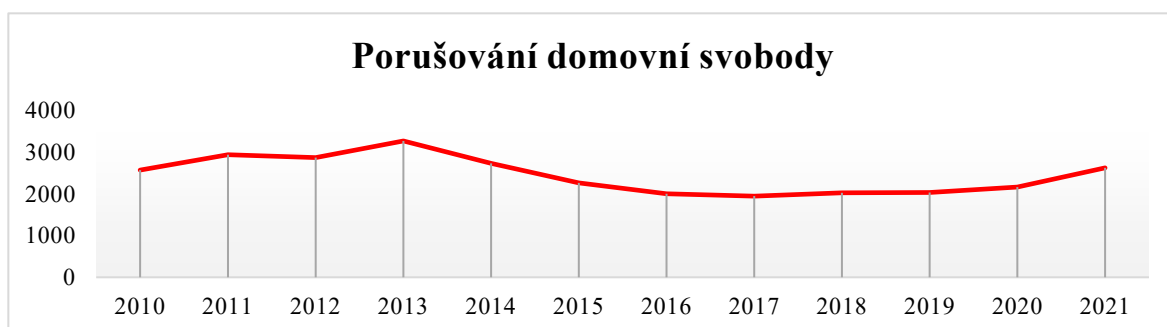

Graf 11-Vývojový graf násilné trestné činnosti braní rukojmí v ČR od roku 2010–2021.

Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Porušování domovní svobody

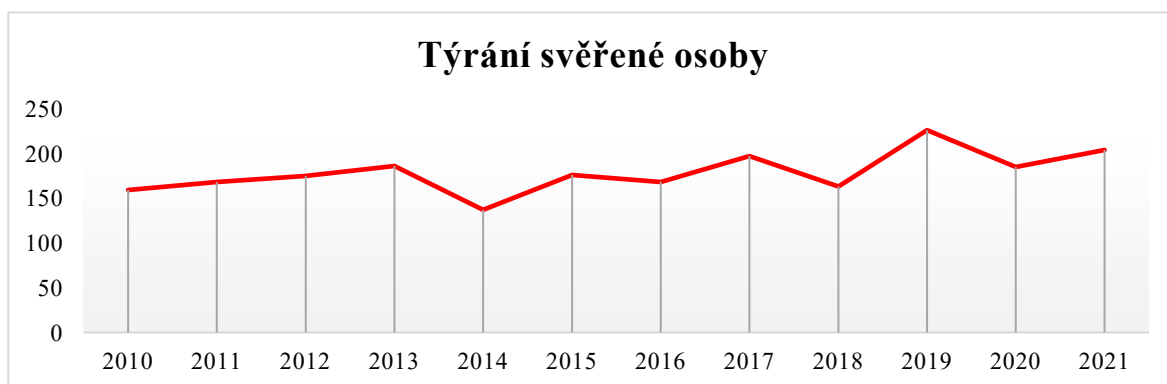
Spadá do trestního zákona, části druhé, hlavy II, dílu 1 a jedná se o § 178 (Česko, 2009). Z grafu č.12 viz níže, můžeme vidět, že porušování osobní svobody má za poslední 4 roky stoupající podobu. Pokud to však porovnáme s rokem 2013, je zde průměrný pokles. V roce 2013 bylo zaevidováno v České republice 3253 násilných trestných činů porušování domovní svobody. Oproti roku 2021 je to o 643 případů více. Vývojově však tento druh násilné trestné činnosti postupně stoupá.

Graf 12-Vývojový graf násilné trestné činnosti porušování domovní svobody v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Týrání svěřené osoby

Jde o § 198 trestního zákoníku, části druhé a hlavy IV (Česko, 2009). Týrání svěřené osoby od roku 2010 postupně stoupá i přes to, že graf viz níže ukazuje částečné poklesy v určitých letech. Týrání svěřené osoby nabralo nejvyšší nárůst v roce 2019. Nejnižší počet byl v roce 2014, kdy došlo ke 137 případů. K roku 2021 je případů skoro dvojnásobek.

Graf 13-Vývojový graf násilné trestné činnosti týrání svěřené osoby v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

Ostatní násilné trestné činy

Do této skupiny spadají ostatní násilné trestné činy, které nemají svoji vlastní kategorii podle kriminalistických statistik Policie České republiky. Graf viz níže zobrazuje, že se postupem let od roku 2010 až 2021 mění křivka ostatních násilných trestných činů. Na první pohled se může zdát, že počet těchto případů klesá. Může za to fakt, že se případy pohybují v rámci jednotek. Jsou to proměnlivé nárůsty. Od roku 2018 však ostatní násilné trestné činy rostou.

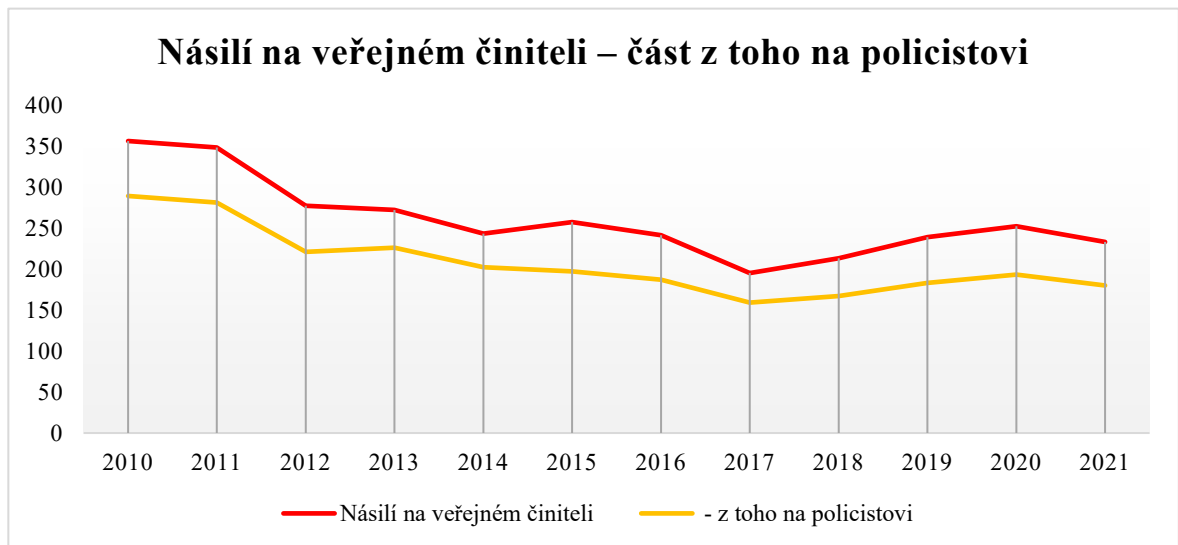

Graf 14-Vývojový graf násilné trestné činnosti ostatní násilné trestné činy v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (Kriminalita, 2022), zpracování: (autor práce).

6.1.2 Rostoucí násilné trestné činy ve Slovenské republice

Násilí na veřejném činiteli – část z toho na policistovi

Násilí na veřejném činiteli spolu se skupinou zahrnující část z toho na policistovi je popsáno v Zákoně č. 300/2005. Jedná se o trestný zákon Slovenské republiky. Jde o § 321 a § 323, které se nacházejí v hlavě osmé konkrétně jde o trestné činy proti poriadku vo veřejných veciach, popisující trestné činy proti výkonu právomoci orgánu verejnej moci. (Slovensko, 2005). Z grafu č.15 můžeme vidět, že obě dvě kategorie jak násilí na veřejném činiteli, tak část z toho na policistovi postupem let od roku 2010 až do roku 2017 postupně klesly. Od roku 2017 však došlo u obou skupin opět k nárůstu a vyššímu počtu odehraných skutků. Výjimku tvoří rok 2020 a 2021, kdy mezi tímto obdobím došlo opět k poklesu. Z dlouhodobého hlediska však tento druh násilné trestné činnosti může mít opět rostoucí efekt, z toho důvodu, i když je zde určitý pokles, tento druh násilné trestné činnosti na Slovensku byl zařazen do skupiny s rostoucím efektem. Faktem zůstává, že graf ukazuje skoro souměrný vývoj obou dvou kategorií. Nedochozí k žádným extrémním výkyvům.

Graf 15-Vývojový graf násilné trestné činnosti násilí na veřejném činiteli-část z toho na policistovi v SR od roku 2010–2021. Zdroj: (*Štatistika kriminality v Slovenskej republike*), zpracování: (*autor práce*).

7 VÝVOJ NÁSILÍ VE SPOJENÍ S OMEZENÍMI KVŮLI ONEMOCNĚNÍ COVID-19

Tato kapitola je věnována vývoji násilí ve spojitosti s opatřeními během období Covidu-19.

Covid-19

Jedná se o druh onemocnění, které je způsobeno infekčním onemocněním virem SARS-CoV-2. Většina lidí, kteří jsou infikováni tímto virem, zažívá mírné až středně závažné respirační potíže, to znamená, že jsou spjaty s dýchacími potížemi. Tato skupina lidí se však častokrát zotaví bez nutnosti zvláštní lékařské péče. Někteří však po nakažení prochází vážnějším průběhem onemocnění a vyžadují lékařskou pomoc. Nejvíce ohrožená skupina lidí jsou osoby staršího věku. Je to z toho důvodu, že starší osoby mají většinou ovlivněný zdravotní stav, do kterého spadají kardiovaskulární onemocnění, chronické respirační onemocnění, cukrovka nebo rakovina. Z toho důvodu je u nich vyšší pravděpodobnost vzniku vážnějšího stavu onemocnění Covid-19. Důležité je ale podotknout, že onemocnět tímto onemocněním může kdokoliv, bez ohledu na věk či zdravotní stav a v následku onemocnění může i zemřít.

Ochrana proti tomuto druhu onemocnění je složitější. Nejlépe jak zabránit, či zpomalit přenos, je být dobře informován o nemoci a jeho šíření. Ochrana spočívá v základních pravidlech, jako je odstup 1 metr od ostatních, správně nošení respirátoru nebo ochranné masky, umývání rukou buď doporučenými prostředky nebo použití dezinfekčních přípravků na bázi alkoholu. V rámci ochrany a preventivních opatření bylo vytvořeno několik druhů vakcinace. Lidé by se tedy měli nechat v rámci svého zdraví očkovat, aby jednak předešli možnému onemocnění Covid-19, a aby také ochránili své spoluobčany (Coronavirus disease (COVID-19), 2022).

Covid-19 v České republice

První případy nakažení onemocněním Covid-19 se v České republice datují k březnu roku 2020. V září tohoto roku se počet nakažených mění v rychlý nárůst. Další vyšší vlna přišla v roce 2021, kdy počty nakažených začaly stoupat od října téhož roku. Nejvíce nakažených však bylo v únoru roku 2022, kdy počet nemocných stoupl na číslo 57246 případů. Vzhledem k vývoji a šíření onemocnění Covid-19, vydala česká vláda několik set vládních usnesení, která byla zaměřena proti jejímu šíření a k celkovému snížení počtu nakažených. (Covid-19 opatření, 2022). Mezi tato opatření patřilo např. omezení volného pohybu, které mohlo mít určitý vliv na vznik násilné trestné činnosti. Vláda České republiky v březnu roku

2020 vyhláší první nouzový stav ve spojení s onemocněním Covid-19. Celkem jich Česká republika ve spojení s pandemií vyhlásila pět (NOUZOVÝ STAV, 2022). Dalším důležitým opatřením v této době byla povinná karanténa, kdy nakažená osoba, či nakažené osoby s výsledkem pozitivního testu na onemocnění SARS-CoV-2, byli povinni zůstat po určitou dobu (v roce 2021 to bylo nařízeno Ministerstvem zdravotnictví České republiky na 14 dní) v domácí izolaci. Pokud bylo více nakažených lidí v jedné domácnosti, těmto osobám bylo nařízeno setrvat ve společné karanténě (pokud nejde pozitivně testované oddělit) (Izolace a karanténa..., 2021). Toto nařízení mohlo taktéž určitým způsobem ovlivnit chování osob ve společném obydlí. Mimo jiné to mohlo hrát i podstatnou roli na podporu násilné trestné činnosti.

Covid-19 v Slovenské republice

Onemocnění Covid-19 se nevyhnulo ani sousednímu Slovensku, které první případy tohoto onemocnění zaregistrovalo ve stejném období, jako v České republice, a to v březnu roku 2020. Od této doby docházelo k pozvolnému nárůstu nakažených. Vyšší nárůst byl zaznamenán v květnu 2021. Výrazným skokem bylo obdobím zimy, kdy od začátku listopadu 2021 až do začátku ledna roku 2022 došlo k velkému nárůstu. K prosinci roku 2021 bylo na Slovensku evidováno 1217576 nakažených (Vývoj koronaviru Slovensko – data, 2022).

Podobně jako Česká republika i Slovenská republika reagovala na zvýšený počet nakažených různými opatřeními. Mimo jiné např. vyhlášením nouzového stavu. Tento stav začal platit od 1. října roku 2020. Tento nouzový stav vyhlásila vláda Slovenské republiky v „zmysle ústavního zákona č. 227/2002 Zbírky zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu“ (Od 1. októbra platí na Slovensku núdzový stav, 2020). Tento stav byl několikrát rovněž prodlužován.

7.1 Covid-19 a jeho vliv na vývoj násilí

Covid-19 se podepsal v rámci trestné činnosti nejvíce v domácnostech. Konkrétně v průběhu vývoje pandemie, jak už bylo psáno v předchozí kapitole, Česká republika spolu se Slovenskem reagovala na tuto skutečnost různými opatřeními. Sociologický ústav akademie věd České republiky ve spolupráci s Koalicí specializovaných center pro ženy zažívající násilí v rámci výzkumu pandemie a domácího násilí, dne 7.7. 2020 vydala zprávu, že v důsledku nouzového stavu a s nimi souvisejícími opatřeními a nařízeními vzrostl počet případů domácího násilí. Tato studie vycházela ze kvalitativního výzkumu základních dat a to, že se především zvýšila poptávka po organizacích, které nabízejí služby pomáhajícím obětem tohoto násilí. Výzkum dále odhalil, že fyzické násilí na druhých osobách s patrnými následky, jsou pouhým kouskem domácího násilí. Ve spoustě případů jde o totiž dlouhodobé vypětí různě opakujících se činitelů. Mezi ně patří psychické anebo fyzické nátlaky, sexuální násilí či manipulace. V rámci již zmíněné pandemie nastaly podmínky, které určitým způsobem přispěli osobám ještě snadněji ovládat a hlídat své oběti. Během výzkumu také došlo k zásadnímu zjištění. Pandemie přispěla a zároveň poukázala na patrné mezery trávající nějakou dobu v poskytování pomoci obětem rozdílných druhů násilí (Domácí násilí za Covid-19, 2022).

Jeden z případů z nedostatků v reakci na zmiňovanou problematiku násilí evidovala poradní organizace Centrum pro ženy, z. s. Případ, kdy osoba staršího věku ohrožovala a napadala svoji rodinu. V reakci na jeho agresivní chování se ostatní členové rodiny jeho samotného báli. Naštěstí se podařilo dospělé dceři přivolat Policii České republiky, se kterou mimo jiné přijela i zdravotní záchranná služba. Chování zmíněné osoby, která byla agresivní se promítla i na ošetřující lékařku, která ho odmítla, vůči agresivnímu jednání a riziku násilí vůči její osobě ošetřit, pokud mu nebudou nasazena policejní pouta. Policie tedy zakročila muže poté odvezla na služebnu. V noci konkrétně v 1:30 ho Policie České republiky přivezla zpátky domů. Odůvodnění ze strany Policie České republiky byla taková, že muž je v podnapilém stavu, ale záchytné stanice jsou zavřené, tudíž ho nemají kam umístit. V tomto momentě nastává zásadní problém. Jakýkoliv další monitoring či jiná opatření ze strany Policie České republiky nenastala. Dalším negativním aspektem byla funkce soudů. Z teoretického hlediska by právě soudy měli upřednostňovat případy násilného charakteru, kde je nebezpečí stále, nebo dokonce stále trvá. Z části případů jsou v nich zainteresovány i nezletilé děti. Soudy však tyto případy odročily. To opět z hlediska násilí

znamenal, že se tyto případy protahovaly. Mezi případy patřily i vážné trestné činy jako sexuální zneužívání (Domácí násilí za Covid-19, 2022).

8 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ PROTI ROSTOUCÍM DRUHŮM NÁSILNÝCH TRESTNÝCH ČINŮ

V této kapitole jsou navržena možná opatření, která by mohla úspěšně reagovat na zjištěné skutečnosti rostoucích druhů násilných trestných činů v České republice a na Slovensku, a pomoci tak alespoň snížit nebo regulovat do budoucna jejich počet. Z hlediska neustálého vývoje společnosti je samozřejmě pravděpodobné, že i ty násilné trestné činy, které mají doposud snižující tendenci, mohou v příštích letech taktéž růst.

Ze všech komparovaných dat násilných trestných činů byly pomocí vzájemné komparace a následné analýzy zhodnoceny s rostoucí škálou v počtu případů v České a Slovenské republice tyto násilné trestné činy.

Za Českou republiku to byly:

- **Usmrcení z nedbalosti**
- **Únos**
- **Násilí proti úřední osobě a orgánů veřejné moci mimo policii**
- **Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel**
- **Braní rukojmí**
- **Porušování domovní svobody**
- **Týrání svěřené osoby**
- **Ostatní násilné trestné činy**

Za Slovenskou republiku:

- **Násilí na veřejném činiteli (část z toho na policistovi)**

Základním opatřením, které již bylo zmíněno v teoretické části je určitá kriminální a sociální prevence. Preventivní opatření totiž mohou fungovat jako výborný prostředek v boji s počtem vyššího výskytu jednotlivých případů násilných trestných činů. Z toho důvodu na již zmíněné zvyšující se typy násilných trestných činů by mohla fungovat preventivní opatření v podobě lepší informovanosti obyvatel. Toto opatření by se dalo zprostředkovat formou např. letáčků, reklam v televizích nebo možností vyšší informovanosti pomocí internetu. Samozřejmě je důležité, aby byly dodrženy určité přijatelné společenské

podmínky, aby nedocházelo ke strašení lidí ale naopak, aby obyvatelstvo vědělo, že určitá rizika existují a je dobré být o nich informován a poučen. Kvůli těmto informacím by poté mohlo docházet k preventivním krokům ze strany samotné společnosti.

Příkladem můžeme uvést týrání svěřené osoby. Tento druh násilné trestné činnosti nabývá v současné době stále více na významu. Týrané osoby mají častokrát strach z toho, říct si o pomoc a obvykle ani nevědí na koho se mají obrátit. Pokud však ale bude společnost informována o tom, že existují neziskové organizace, které se snaží pomoci obětem domácího násilí nebo týrání jako je např. Bílý kruh bezpečí, krizové centrum RIAPS, ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy (Neziskové organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí, 2022) atd., mohou týrané osoby dostat určitý pocit jistoty, že jim někdo pomůže a mohou tak dříve reagovat na možné nežádoucí následky ze strany týrajících pachatelů. Tento fakt by tedy mohl snížit zvyšující počty týraných osob obecně, nejen ve svěřené péči, ale hlavně pomoci týraným osobám.

Bavíme se taktéž o domácím násilí. V návaznosti na další zvyšující typy násilných trestných činů by jako preventivní opatření mohla fungovat informovanost v podobě nejrůznějších kurzů ze strany Policie České republiky nebo neziskových organizací, které právě pomáhají lidem v nouzi. Současné informování obyvatel je věnováno spíše pro děti a mládež. Skvělým projektem, který vznikl ve spolupráci Policie České republiky a statutárního města Ostrava jsou e-besedy. Jeho úkolem je co nejlépe seznámit děti a mladé lidi s problematikou kriminality a trestné činnosti spolu s prevencí (Co jsou e-besedy?, b.r.). Z hlediska informovanosti by bylo však vhodné neinformovat pouze mladé lidi ale i občany jakéhokoliv věku. Formy školení by informovaly o aktuálních skutečnostech trestných činů spolu s reakcí i preventivní činností na tyto možné negativní následky. V rámci prevence proti pachatelům trestných činů, konkrétně násilných trestných činů, by bylo možné zlepšit oznámení ohledně nejen finančních sankcí, ale i následků v podobě např. odnětí svobody, které za spáchání určitého trestu hrozí. Tento fakt by mohl sloužit formou určitého zastrašení a opuštění od možného protiprávního jednání ze strany pachatele.

Dalším návrhem preventivního opatření a zároveň varováním by mohlo být poučování následků nedodržování pravidel silničního provozu z pohledu školících učitelů v autoškole. Mnoho zastoupení usmrcení z nedbalosti totiž vychází z dopravních nehod.

K tomuto návrhu opatření by mohlo přispět i zvýšený počet policejních hlídek na silničních komunikacích.

Mezi další možné návrhy, které by mohly pomoci s bojem proti růstu násilných trestných činů již jmenovaných skupin, by mohly být zapojeny kurzy v podobě poučení a zaškolení v případě, kdy se osoba ocitne již v nebezpečné situaci. Zde můžeme uvést např. únos. V současné době samozřejmě funguje řada společností a kurzů nabízející sebeobranu (Kurzy sebeobranu, 2022). Tyto kurzy jsou však zaměřeny pouze na sebeobranu, nikoliv nepřipraví osoby na únos, případně na řešení situace v podobě braní rukojmí atd. Je důležité sdělit, že existují speciální společnosti nabízející i tyto druhy (ÚNOS/JAK PŘEŽÍT ZAJETÍ, b.r.), jenomže tyto kurzy jsou častokrát placené a do podvědomí občanů se tolik nedostávají. Proto by bylo dobré zlepšit informování o těchto kurzech a nejlépe je poskytovat s minimální finanční náročností. Mohlo by to totiž vzbudit vyšší zájem ze strany obyvatel. Mezi další možnost, jak snížit počet únosů by např. mohly přispět GPS aplikace nainstalované v mobilním telefonu, které jsou schopny zajistit lokaci dané osoby včetně zvuků kolem něj. Dalším návrhem, který by mohl vést ke snížení únosů dětí by mohly být povinné přednášky na základních a středních školách.

Proti boji s násilnou trestnou činností by mohla dále v rámci preventivních opatření sloužit aplikace mapující kriminalitu v aktualizované verzi. Existuje mapa kriminality, kde jsou zavedeny data o trestných činech, ale jsou aktualizované až v pozdějších časových intervalech. Slouží tedy spíše jako informační kanál. Aplikace by tak mohla tento časový interval změnit, aby občané mohli sledovat aktuální změny trestných činů ve svém okolí, a chránit se tak před možnými riziky.

V boji s prevencí násilné trestné činnosti by mohla pomoci i možnost navýšení policejních hlídek i obecné zlepšení zabezpečení různých objektů nebo obydlí vůči pachatelům trestných činů (vlastní zdroj).

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zanalyzovat a sesumírovat násilnou trestnou činnost v České republice a na Slovensku v období let 2010 až 2021 a následně z nich v důsledku zjištěných dat vyzkoumat, které druhy násilné trestné činnosti mají rostoucí trend. Mimo jiné i provést porovnání formou metody komparace mezi již zmíněnými státy. Další cíl bakalářské práce spočíval v návrhu opatření reagující na objevené skutečnosti rostoucích druhů násilných trestných činů.

Řešená problematika se v práci dělí na dvě základní části, a to na část teoretickou a praktickou.

První jmenovaná část bakalářské práce informovala čtenáře s právním rámcem násilného trestného jednání včetně charakteristiky řešené násilné trestné činnosti. První kapitola stanovila nejen základní informovanost v oblasti násilné trestné činnosti ve spojení s oblastí práva ale i pro lepší orientaci seznámila čtenáře v první kapitole také se základními pojmy v oblasti řešené problematiky. Dále rovněž seznámila čtenáře s Listinou základních práv a svobod, která je nedílnou součástí českého práva. Druhá kapitola byla věnována charakteristice trestných činů a jejímu rozdělení. Jednalo se o obecnou charakteristiku. V poslední, a to třetí kapitole praktické části byly sepsány příčiny násilné trestné činnosti, mimo jiné i se sociální prevencí kriminality.

Následující praktická část bakalářské práce byla věnována sběru dat z kriminalistických statistik České a Slovenské republiky v období let 2010 až 2021, konkrétně celkové kriminality spolu s násilnou trestnou činností, které byly použity na vzájemnou komparaci s cílem zjistit, jaké druhy násilných trestných činů postupně rostou. Z výsledné analýzy a komparace bylo objeveno, že v České republice stoupá násilná trestná činnost daleko více než na Slovensku. Vzhledem k tomu, že Česká a Slovenská republika eviduje kriminalitu odlišně, bylo zjištěno, že počty i druhy násilných trestných činů jsou rozdílné. Komparace tak nebyla provedena se všemi předpokládanými daty. Nicméně i s tímto omezením bylo možné získaná data zanalyzovat a porovnat. Výsledkem bylo zjištění, že v České republice roste násilná trestná činnost v osmi typech násilných trestných činů, zatím co ve Slovenské republice stoupá pouze jeden druh násilné trestné činnosti. V návaznosti na zjištěné výsledky byla navržena opatření, která by mohla tento nárůst omezit. Mezi jednotlivá navrhovaná opatření patřila např. lepší informovanost občanům, zlepšení podvědomí lidí o násilné

trestné činnosti pomocí internetu nebo lepší dosah neziskových organizací, které pomáhají obětem násilí.

Z pohledu samotného autora spočívá přínos této práce ve zlepšení podvědomí občanů o rostoucích trestných činech v České republice a na Slovensku a připravenosti obyvatel na tuto problematiku. Pomocí získaných údajů v podobě dat a následných výsledků komparace byli cíle bakalářské práce splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

TIŠTĚNÉ DOKUMENTY

Kniha

FIRSTOVÁ, Jana a David ZÁMEK, 2021. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7676-057-8.

FIRSTOVÁ, Jana, 2014. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-521-0.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

FRYŠTÁK, Marek, Věra KALVODOVÁ a Jan PROVAZNÍK, 2015. *Selected problems of the Czech criminal law*. 2nd revised and supplemented edition. Brno: Masaryk University. ISBN 9788021079854.

HONZÁK, Radkin, [2020]. *Emoce od A do P*. Praha: Galén. ISBN 978-80-7492-492-7.

JANKŮ, Martin, 2016. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 6., přepracované a doplněné vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-611-1.

JELÍNEK, Jiří, 2021. *Kriminologie*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

KASSIN, Saul M. et al., [2017]. *Social psychology*. Tenth Edition. Australia: Cengage Learning. ISBN 9781305580220.

KLÍMA, Karel, 2016. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4.

STAŇKOVÁ, Lenka, Filip ŠČERBA a Milan VICHLENDÁ, 2014. *Násilná kriminalita*. Praha: Leges. Teoretik. ISBN 9788075020697.

STOČESOVÁ, Veronika a David ČÁP, 2020. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí: zvládnání vzteku, agrese a násilných projevů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1655-1.

STRAUS, Jiří a František VAVERA, 2012. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-370-4.

SVATOŠ, Roman, 2016. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. ISBN 978-80-7556-009-4.

ŠÁMAL, Pavel et al., 2016. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 9788075523587.

ŠÁMAL, Pavel et al., 2022. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-764-8.

ŠÍMA, Alexander a Milan SUK, 2013. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 13., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck. Beckovy učební texty. ISBN 978-80-7400-490-2.

Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky; Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky; Úplné znění zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, 2015. Vydání jedenácté. Praha: Armex. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-39-7.

VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a Jana HULMÁKOVÁ, 2019. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

Článek v elektronickém periodiku

THE SCIENCE FOR POPULATION PROTECTION: SKUTEČNÝ VÝVOJ KRIMINALITY NA SLOVENSKU A JEHO POROVNÁNÍ S KRIMINOLOGICKÝMI PROGNÓZAMI [online], 2010. **2010**(2) [cit. 2022-07-14].

Elektronický článek

Násilné trestné činy [online], © 2022. ČR: Policie ČR [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nasilne-trestne-ciny.aspx>

Elektronická kniha

MAREŠOVÁ, Alena et al., 2015. *Násilná kriminalita v nejisté době* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci [cit. 2022-01-20]. ISBN 978-80-7338-149-3. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/424.pdf>

ŽÁKOVSKÁ, Karolína, 2014. *Základy práva pro studenty neprávnických fakult* [online]. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí n. Labem, Fakulta životního prostředí [cit. 2022-01-20]. ISBN 978-80-7414-864-4. Dostupné z: http://envimod.fzp.ujep.cz/sites/default/files/skripta/41e_final_tisk.pdf

Webová stránka

Obyvatelstvo, © 2021. *Businessinfo* [online]. Praha: Česko [cit. 2022-07-14]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-souhrna-teritorialni-informace/2/#:~:text=V%20roce%202021%20se%20na%20Slovensku%20konalo%20s%C4%8D%C3%ADt%C3%A1n%C3%AD,48%2C9%20%25%20tvo%C5%99ili%20mu%C5%BEi%20a%2051%2C1%20%25%20%C5%BEeny>

Stručný přehled, © 2008. *Slovensko regionální geografie* [online]. Olomouc: Česko [cit. 2022-07-14]. Dostupné z: <https://geography.upol.cz/soubory/lide/smolova/RGSR/ucebnice/portrety/poloha.html#:~:text=Celkov%C3%A1%20d%C3%A9lka%20hranic%20Slovensk%C3%A9%20republiky%20je%201672%20km.,druhou%20nejdel%C5%A1%C3%AD%20na%20severu%20s%20Polskem%20%28547%2C1%20km%29>

Kriminalita, © 2022. *Policie ČR* [online]. Praha: Česko [cit. 2022-07-12]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Obyvatelstvo, 2022. *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. Česko: Praha [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

Všeobecné info o České republice, Copyright 2006–2022. *CZREGION* [online]. Česko: Uherský Brod [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://www.czregion.cz/vseobecne-info>

Listina základních práv a svobod, b.r. *Studijni-svet* [online]. ČR: Studijni-svet [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: https://studijni-svet.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod-referat/?fbclid=IwAR2Gq8tmZ72TkQ2_5jkRNYGwaDq-s4sTBix3VAH9e2jFRZFnq93UV8sNZt4

O České republice, © 2022. *Pražský hrad* [online]. Praha: Pražský hrad [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>

ÚNOS/JAK PŘEŽÍT ZAJETÍ, b.r. *Shooting Range* [online]. Česko: Brno [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://shootrange.cz/kurzy/zazitkove-kurzy/unos-preziti-v-zajeti/>

Kurzy sebeobrany, © 2022. *Kurzy sebeobrany* [online]. Česko: Praha [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.moderni-sebeobrana.cz/kurzy-sebeobrany.html>

Co jsou e-besedy?, b.r. *E-besedy* [online]. Ostrava: © bvucz [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <http://www.e-besedy.cz/uvod/co-jsou-e-besedy.html>

Neziskové organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí, © 2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Česko: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-nasili-neziskove-organizace-poskytujici-pomoc-obetem-domaciho-nasili.aspx>

Domácí násilí za Covid-19, © 2022. *Sociologický ústav Akademie věd ČR* [online]. Česko: Praha [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/domaci-nasili-za-covid-19-kdyz-z-pasti-neni-uniku-pomoc-funguje-jen-nekdy>

Od 1. oktobra platí na Slovensku núdzový stav, 2020. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. Slovensko: Bratislava [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-8&sprava=od-1-oktobra-plati-na-slovensku-nudzovy-stav>

Vývoj koronaviru Slovensko – data, © 2000–2022. *KURZYCZ* [online]. Praha: Česko [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/koronavirus/slovensko/data/>

Izolace a karanténa kvůli covid-19 se prodlouží na 14 dní, vláda se zabývala také přípravou nových krizových opatření, 2021. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. Praha: Česko [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/aktualne-25-2-2021-2252-izolace-a-karantena-kvuli-covid-19-se-prodlouzi-na-14-dni-vlada-se-zabyvala-take-pripravou-novych-krizovych-opatreni/>

NOUZOVÝ STAV, © 2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Česko [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-nouzovy-stav.aspx>

Covid-19 opatření, © 2000–2022. *KURZYCZ* [online]. Česko: Praha [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/koronavirus/opatreni-aktualni/>

Coronavirus disease (COVID-19), © 2022. *World Health Organization* [online]. Švýcarsko: Ženeva [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

Trestní čin, © 2013-2022. *Dostupný advokát* [online]. Praha: Česko [cit. 2022-08-02]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/trestny-cin>

Dopravní nehoda s následkem smrti, 2021. *PRÁVNÍK Dopravní nehoda* [online]. Česko: Praha [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://pravnik-dopravni-nehoda.cz/usmrceni-z-nedbalosti-dopravni-nehoda/>

Štatistika kriminality v Slovenskej republike, © 2022. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. Slovensko: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

Amnestie z 1. ledna 2013, © 2006-2022. *Trestni-rizeni* [online]. Brno: Česko [cit. 2022-07-15]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/amnestie-z-1-1-2013-vyklad>

Amnestie 2013, © 2022. *Vězeňská služba České republiky* [online]. Česko: Česko [cit. 2022-07-15]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2013.pdf#:~:text=Nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%ADm%20miln%C3%ADkem%20je%200bezesporu%20rozhodnut%C3%AD%20prezidenta%20republiky%20%C4%8D.,roce%202013%20propu%C5%A1t%C4%9Bno%20na%20svobodu%206%20471%20osob.>

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

ČESKO, 1993. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky: Oddíl první - Čl. 6. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2?citace=1#hlava2>

SLOVENSKO, 2005. Trestný zákon. In: *Zbírka zákonov Slovenskej republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

ČESKO, 2009. Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO, 1961. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

JINÉ

Vlastní zdroj

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

§	paragraf
%	procento
atd.	a tak dále
b.r.	bez roku
CNS	centrální nervová soustava
č.	číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
km	kilometr
km ²	kilometr čtvereční
LZPS	Listina základních práv a svobod
např.	například
rozh.	rozhodnutí
SARS	těžký akutní respirační syndrom (Severe Acute Respiratory Syndrome)
Sb.	Sbírky
SR	Slovenská republika
tj.	to jest
tzv.	takzvaný
X	neznámé

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Vývoj celkové kriminality v České republice. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	30
Graf 2 - Vývoj násilné trestné činnosti v České republice. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	30
Graf 3 - Výčet násilné trestné činnosti z celkové kriminality v ČR z období od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	32
Graf 4 - Vývoj celkové kriminality v Slovenské republice od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Štatistika kriminality v Slovenskej republike</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	34
Graf 5 - Vývoj násilné trestné činnosti v SR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Štatistika kriminality v Slovenskej republike</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	34
Graf 6-Výčet násilné trestné činnosti z celkové kriminality v SR z období od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Štatistika kriminality v Slovenskej republike</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>). ...	36
Graf 7-Vývojový graf násilné trestné činnosti usmrcení z nedbalosti v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	44
Graf 8-Vývojový graf násilné trestné činnosti únosu v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	45
Graf 9-Vývojový graf násilné trestné činnosti násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci mimo policii. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	45
Graf 10-Vývojový graf násilné trestné činnosti násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	46
Graf 11-Vývojový graf násilné trestné činnosti braní rukojmí v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	46
Graf 12-Vývojový graf násilné trestné činnosti porušování domovní svobody v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	47
Graf 13-Vývojový graf násilné trestné činnosti týrání svěřené osoby v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	47
Graf 14-Vývojový graf násilné trestné činnosti ostatní násilné trestné činy v ČR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Kriminalita, 2022</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	48
Graf 15-Vývojový graf násilné trestné činnosti násilí na veřejném činiteli-část z toho na policistovi v SR od roku 2010–2021. Zdroj: (<i>Štatistika kriminality v Slovenskej republike</i>), zpracování: (<i>autor práce</i>).	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Porovnání dat celkové kriminality s násilnou trestnou činností v České republice od roku 2010–2021	31
Tabulka 2 - Porovnání dat celkové kriminality s násilnou trestnou činností v SR od roku 2010–2021.	35
Tabulka 3-Zobrazení jednotlivých násilných trestných činů v České republice v období od roku 2010–2021	38
Tabulka 4-Zobrazení jednotlivých násilných trestných činů ve Slovenské republice v období od roku 2010–2021	42
Tabulka 5-Komparace rostoucí násilné trestné činnosti v České republice a ve Slovenské republice od roku 2010-2021	43

